

Relationsvåldscentrum ur ett brottsutredande perspektiv

Om betydelsen av stöd till våldsutsatta kvinnor i samband med
polisens brottsutredande arbete

Veronica Ekström

ARBETSRAPPORTSERIE NR 77

Relationsvåldscentrum ur ett brottsutredande perspektiv

Om betydelsen av stöd till våldsutsatta kvinnor i samband med polisens
brottsutredande arbete

Veronica Ekström

Ersta Sköndal högskola
Stockholm, juni 2012

Publicerad av Institutionen för socialvetenskap
Ersta Sköndal högskola

Copyright © 2012 Veronica Ekström
ISSN 1402-277X, URN:NBN:se-2012-1

Produktion: Lena Blomquist

Förord

Ersta Sköndal högskola har följt och utvärderat Relationsvåldscentrum (RVC) sedan starten 2007. De utvärderande delarna av arbetet har tidigare redovisats i fyra publicerade rapporter från Ersta Sköndal högskola. I dessa delar användes framförallt kvalitativa intervjuer där våldsutsatta kvinnor och representanter från de samverkande myndigheterna kom till tals kring RVC:s betydelse. Den här studien är ett fristående forskningsprojekt, där istället förundersökningsmaterial bearbetas och analyseras genom kvantitativa metoder. Resultaten tyder på att RVC:s arbete med att stötta kvinnor som utsätts för våld i nära relationer har betydelse för det brottsutredande arbetet.

Studien har genomförts vid Ersta Sköndal högskola av doktorand Veronica Ekström under handledning av docent Magnus Karlsson. Den är i sin helhet finansierad genom Brottsofferfonden.

Magnus Karlsson

Sköndal, juni 2012

Abstrakt¹

Syftet med den här studien har varit att undersöka den typ av stöd som erbjuds på Relationsvårdscentrum och vilken betydelse detta stöd har i det brottsutredande arbetet. I rapporten analyseras samtliga inkomna polisanmälningar om grov kvinnofridskränkning under 2009 i Västerorts polismästardistrikt, där Relationsvårdscentrum finns.

Relationsvårdscentrum är en verksamhet som bedrivs i samverkan mellan socialtjänsten och polismyndigheten vid Västerorts polismästardistrikt. En av Relationsvårdscentrums huvudsakliga uppgifter är att stötta kvinnor så att de orkar och vågar medverka i polisutredningarna. Studien som redovisas i den här rapporten visar att stöd från Relationsvårdscentrum inte har någon påverkan på hur deras inställning till polisutredningen beskrivs i akterna. De framstår som i lika hög grad tveksamma som kvinnor som inte har stöd från Relationsvårdscentrum. Men som den här studien också visar, är ”medverkan” i polisutredningen svår att fånga genom att studera förundersökningsmaterialet. En kvinna som ena dagen bestämt säger att hon inte vill medverka kan ändå komma på ett förhör ett par veckor senare. Många kvinnor framstår som ambivalenta, snarare än ensidigt positivt eller negativt inställda.

De flesta polisanmälningarna, 70 procent, läggs ned och den vanligaste motiveringen är att brott inte kan styrkas. I knappt 30 procent väcks åtal. De faktorer som i störst utsträckning ökar sannolikheten för att åtal ska väckas är att det har hörts vittnen som stödjer kvinnans berättelse, att det finns dokumenterade skador, att mannen också är misstänkt för andra brott samt att han erkänner. Kvinnans medverkan, barnförhör och tidigare anmälningar om våld i nära relation ökar också sannolikheten för åtal. Ett av målen för Relationsvårdscentrum är att åtalsfrekvensen ska öka när kvinnan får stöd. Den här studien ger också stöd för det. Åtal väcks oftare i de ärenden där kvinnor har stöd från Relationsvårdscentrum, jämfört med ärenden där kvinnan inte har stöd.

Nyckelord: Mäns våld mot kvinnor, kvinnomisshandel, stöd, socialtjänst, brottsoffer.

¹ Den här studien hade inte varit möjlig att genomföra utan det stora stöd som personalen på Västerortspolisens juridiska avdelning har bidragit med. Den här rapporten hade inte varit möjlig att skriva om inte Peter Lindström på Polismyndigheten i Stockholms län hade bidragit med sin stora kunskap och entusiasm. Anneli Vainik, Bengt Börjeson och Anders Kassman vid Ersta Sköndal högskola har också bidragit med konstruktiva kommentarer på texten. Slutligen ska Magnus Karlsson både nämnas och tackas för sin roll som vetenskaplig handledare i projektet.

Innehåll

Förord	3
Abstrakt	4
1 INLEDNING	6
Syfte och frågeställningar	9
Disposition	9
2 BAKGRUND	10
Relationsvårdscentrum	10
Socialtjänstlagen	13
Lagen om grov kvinnofridskränkning	14
Betydelsen av kvinnans medverkan under brottsutredningen	15
Sammanfattning	16
3 METOD	18
Design	18
Urval	19
Datainsamling	19
Bortfall	19
Bearbetning av empiriskt material	20
Studiens tillförlitlighet	20
Diskussion om valet av empiriskt material	21
Etiska överväganden	21
4 STUDIENS RESULTAT	22
Översiktlig beskrivning av det empiriska materialet	22
Bakgrundsvariabler	22
Omständigheter kring polisanmälan	23
Variabler från brottsutredningen	24
Stöd från Relationsvårdscentrum	24
Bakgrundsvariabler	24
Omständigheter kring polisanmälan	25
Variabler från brottsutredningen	25
Logistisk regressionsanalys – stöd från Relationsvårdscentrum	25
Kvinnornas medverkan i brottsutredningen	26
Bakgrundsvariabler	27
Omständigheter kring polisanmälan	27
Variabler från brottsutredningen	27
Logistisk regressionsanalys – medverkan i brottsutredningen	28
Från anmälan till åtal	29
Logistisk regressionsanalys – åtal väcks	31
SLUTDISKUSSION	33
Referenser	36
Tabellbilaga	38

1 Inledning

I den här rapporten studeras socialtjänstens stöd till kvinnor som utsätts för våld i nära relationer och stödets betydelse för polisens brottsutredande arbete. Under 1900-talet och fram till nu har samhällets syn på mäns våld mot kvinnor förändrats från att ha varit snarast en privat angelägenhet till ett allvarligt samhällsproblem (Wendt Höjer 2002). I den jämställdhetspolitiska propositionen 1990 (Prop. 1990/91:113) skriver den dåvarande regeringen att mäns våld mot kvinnor är en jämställdhetsfråga. Våldet sägs bero på den ojämnliska maktrelationen mellan kvinnor och män (a.a.).

Under 1990-talet genomfördes ett antal satsningar på området som också innebar vissa viktiga förändringar i lagstiftningen. I kvinnovåldskommissionens slutbetänkande beskrivs mäns våld mot kvinnor i nära relationer utifrån ett könsmaktsperspektiv. I betänkandet diskuteras också socialtjänstens, polisens, sjukvårdens, frivilligorganisationers och rättsväsendets insatser och arbete med mäns våld mot kvinnor (SOU 1995:60). Den efterföljande propositionen resulterar bland annat i utbildningssatsningar och att ansvaret för våldsutsatta kvinnor tydliggörs i socialtjänstlagen. Dessutom skapas brottet grov kvinnofridskränkning (Prop. 1997/98:55).

Samhället ser med andra ord mäns våld mot kvinnor som ett allvarligt samhälls- och jämställdhetsproblem som man också vill lösa eller komma till rätta med. Bilden nedan åskådliggör problemdefinitionerna och vad som kan beskrivas som önskat utfall eller lösning på problemet. Det som sker däremellan är den respons på det beskrivna problemet och det som står i fokus för den här rapporten.

Bild 1: Illustration över problemformuleringens förhållande till önskat utfall som lösning på problemet.

Utifrån ovanstående resonemang kan man urskilja rättsprocessen som en tydlig respons från samhällets sida. Rättsprocessen syftar till att avskräcka andra män och straffet ska få den enskilde mannen att sluta använda våld. För de våldsutsatta kvinnorna handlar det om att de ska få upprättelse och därigenom kanske må bättre och inte utsättas för våldsrisker igen. Rättsprocessen ska med andra ord påverka både den enskilda kvinnan och mannen, men också övriga kvinnor och män i samhället (se också Grovdal 2011).

I slutet av 2007 lade regeringen fram en handlingsplan för ”att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer” (Skr. 2007/08:39). Handlingsplanen innehöll 56 åtgärder som handlade om både nya och en del redan beslutade uppdrag kring utvärderingar och utbildningssatsningar riktade till socialtjänst, frivilligorganisationer, polis, åklagarmyndigheten, etc. I den inledande texten till handlingsplanen skriver regeringen att ”[i]nsatserna för att bekämpa mäns våld mot kvinnor måste göras utifrån ett rättsligt, socialt, ekonomiskt och hälsorelaterat perspektiv, samt inte minst ur ett jämställdhetsperspektiv” (a.a. s. 5). Vidare slås fast att det är ”helt grundläggande att människor som utsätts för brott vågar polisanmäla och fullfölja sin anmälan” (a.a. s. 6).

Om man ser rättsprocessen som ett sätt att åtgärda problemet med mäns våld mot kvinnor blir det också naturligt att tala om att det är ett problem att mörkertalet är så pass stort. Uppskattningsvis polisanmäls bara en femtedel av all misshandel mot kvinnor (Nilsson 2002). En viktig fråga blir hur man kan minska mörkertalet. Det blir också ett problem att så pass få ärenden leder till att åtal väcks och att så få män döms för sina brott. Orsaksförklaringar till varför så få ärenden leder till åtal blir i sammanhanget viktiga (se till exempel Skr. 2007/08:39 och Brå 2008). Att kvinnan medverkar är en av fyra faktorer som har visat sig vara viktiga för att ett ärende ska leda till att åtal väcks (Brå 2008). De andra faktorerna som pekas ut är att det finns dokumenterade skador, att mannen erkänner och att det finns vittnen. Det är vanligt att kvinnor är tveksamma till brottsutredningen (Brå 2009). Det går i formell mening inte att ta tillbaka en polisanmälan om våld i nära relation, men kvinnor kan välja att inte svara på frågor, att inte komma på förhör och dessutom självklart ändra sin berättelse och säga att det inte förekommit något våld. Kvinnor kan uppleva rättsprocessen som jobbig och svår (Brå 2008), att man får ta ansvar för rättsprocessen själv (Brå 2010) och många uppger att de har behövt stöd i processen som de inte har fått (Brå 2009).

För polis och åklagare blir fokus i processen tidpunkten från polisanmälan fram till den eventuella domen. I bilden nedan är detta åskådliggjort som en kedja i kronologisk ordning. Processen börjar med att någon gör en polisanmälan om våld mot en kvinna. Det kan vara kvinnan själv eller någon annan som kontaktar polisen. Polisen kopplas in och såvida inte ärendet avskrivs direkt så startar en brottsutredning. Under brottsutredningen ska kvinnan och mannen höras, skador ska dokumenteras, vittnen ska höras och andra bevis ska samlas in. När brottsutredningen är färdig fattar en åklagare beslut om åtal ska väckas. Om åtal väcks blir det en rättegång och rättegången avslutas med en friande eller fällande dom.

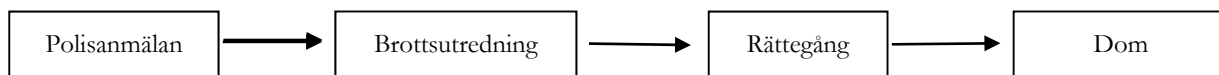

Bild 2: Illustration över processen från polisanmälan till eventuell dom.

Om man utgår ifrån detta är det inte konstigt att mål som att ”polisanmälningarna ska öka” eller att ”fler ärenden ska leda till åtal” formuleras. Dessa målsättningar från det offentliga systemet stämmer dock inte alltid överens med den enskilda kvinnans målsättningar. Det som samhället identifierar som problem, önskat utfall och vägar för att nå till önskat utfall är inte alltid samma sak som de kvinnor som utsätts för våld i nära relationer ser som problem och önskade lösningar. Kvinnan kanske i första hand vill att våldet ska upphöra, men inte att mannen ska sättas i fängelse. Hon kanske vill att mannen ska få ett straff, men är för rädd för att själv vittna. Hon kanske önskar att mannen skulle få vård så att de kan leva tillsammans utan våld. Det offentliga syn på både problem och lösningar krockar med den enskilda kvinnans (Grovdal 2011).

Mäns våld mot kvinnor har stått i fokus för flera satsningar de senaste åren. Bland annat har staten avsatt pengar för projekt runt om i landet. Två av dessa projekt: KARIN i Malmö (se Rejmer m fl. 2010) och Relationsvårdscentrum (beskrivs senare i denna rapport) är tydliga exempel på just responser som handlar om att stötta kvinnor som utsätts för våld i nära relationer under brottsutredningen. Båda dessa projekt är dessutom samverkansprojekt mellan bland andra socialtjänsten och polismyndigheten. Samverkan är i sig ingenting nytt (Lindberg 2009), men att socialarbetare och socialtjänsten så pass uttalat agerar i en brottsofferkontext där målen för verksamheterna handlar om att få fler kvinnor att medverka i brottsutredningar eller att få fler ärenden att leda till åtal är förhållandevis nytt (Ljungwald 2011).

Socialt arbete inom en rättslig eller brottsofferfokuserad kontext är således en förhållandevis ny företeelse. Utvecklingen kan ses som en respons på samhällets definition av vad som är problemet – nämligen a) mäns våld mot kvinnor som ett allvarligt samhälls- och jämställdhetsproblem, men också b) detta problem ska framför allt lösas genom rättsliga/juridiska metoder. Fler kvinnor ska göra polisanmälningar och fler åtal ska väckas. Utöver satsningar inom polis och åklagarmyndigheter (t ex utbildningar, fokusering i verksamhetsplaner, etc.) försöker man hitta metoder för att få kvinnor att medverka i brottsutredningarna. Relationsvårdscentrum är ett tydligt exempel på en verksamhet som har ett uttalat syfte att få fler att våga göra polisanmälningar om våld i nära relationer och att fler ärenden ska leda till att åtal väcks. Det saknas dock systematisk kunskap om hur stöd i samband med brottsutredningen fungerar och vilken betydelse det har. I den här rapporten kommer därför polisens brottsutredande arbete i relation till Relationsvårdscentrums stödjande arbete att undersökas för att ge svar på frågan om det blir någon skillnad för brottsutredningarna och åtalsfrekvensen när Relationsvårdscentrum stöttar kvinnan.

Syfte och frågeställningar

Syftet med den här studien är att undersöka den typ av stöd som erbjuds på Relationsvåldscentrum och vilken betydelse detta stöd har i det brottsutredande arbetet. Studien är ett komplement till de tidigare utvärderingar som gjorts om Relationsvåldscentrum (se Ekström & Berg 2008, Ekström & Berg 2009, Ekström 2010 samt Ekström 2011). Studiens övergripande frågeställning kan uttryckas som:

Hur kan man förstå betydelsen av Relationsvåldscentrums arbete för brottsutredningar om mäns våld mot kvinnor i nära relation?

För att underlätta besvarandet av den övergripande frågeställningen söker jag i rapporten svar på följande tre underfrågeställningar:

1. Hur beskrivs kvinnornas inställning till brottsutredningen i polisens förundersökningsmaterial?
2. Visar förundersökningsmaterialet på några skillnader mellan kvinnor som har stöd från Relationsvåldscentrum och kvinnor som inte har stöd från Relationsvåldscentrum?
3. Leder brottsutredningar där kvinnan har stöd från Relationsvåldscentrum oftare till att åtal väcks än brottsutredningar där kvinnan inte har stöd från Relationsvåldscentrum?

Disposition

Den här rapporten är indelad i fem kapitel:

Kapitel 1 redogör från studiens problemformulering, syfte och frågeställningar.

Kapitel 2 beskriver bakgrund och tidigare forskning som anses vara viktig för analysen i den här studien. Kapitlet innehåller en presentation av verksamheten vid Relationsvåldscentrum. I kapitlet finns också en beskrivning av socialtjänstens ansvar för och arbete med våldsutsatta kvinnor. Det finns också en genomgång av brottet grov kvinnofridskränkning, som är den brottsrubricering som står i fokus i denna rapport. I slutet av kapitlet beskrivs dessutom tidigare forskning som handlar om kvinnors upplevelser av brottsutredningar.

Kapitel 3 redogör för metod och empiriskt material som använts i studien.

Kapitel 4 är rapportens huvudsakliga resultatdel. Här presenteras studiens resultat under rubriker som Kvinnornas medverkan i brottsutredningarna, Stöd från Relationsvåldscentrum och Från anmälan till åtal.

Kapitel 5 är rapportens sista kapitel. Här diskuteras studiens resultat.

2 Bakgrund

Den här studien utgår ifrån verksamheten vid Västerorts polismästardistrikt och det samverkansprojekt som heter Relationsvårdscentrum. Verksamheten vid Relationsvårdscentrum beskrivs översiktligt allra först i det här kapitlet. Därefter beskrivs socialtjänstens ansvar för och arbete med våldsutsatta kvinnor samt brottet grov kvinnofridskränkning. Kapitlet avslutas med en genomgång av relevant forskning kring kvinnors upplevelser av att vara delaktiga i brottsutredningar som handlar om våld i nära relationer. Kapitlet är tänkt att ge den bakgrundsinformation som behövs för att förstå och tolka det som framkommer av den genomförda studien.

Relationsvårdscentrum

Relationsvårdscentrum (RVC) har funnits sedan 2007. Verksamheten bedrivs i samverkan mellan polis, socialtjänst och åklagare i Västerorts polismästardistrikt. Västerorts polismästardistrikt tillhör Stockholms län. I distriktet ingår områden som Rinkeby, Tensta, Spånga, Kista, Solna, Sundbyberg, Ekerö, Bromma, Hässelby och Vällingby. Det är på många sätt olika områden med olika befolkningsstrukturer. I till exempel Rinkeby och Tensta domineras bostadsutbudet av hyresrätter – merparten i allmännyttans regi. Arbetslösheten är hög och andelen utlandsfödda invånare likaså. Bromma och Spånga tillhör Stockholms mer välbärgade områden med stor andel villor och bostadsrätter, höga medelinkomster, hög andel svenskfödda invånare och låg arbetslöshet. Drygt 340 000 personer bor i Västerort, varav knappt 30 procent är utrikesfödda¹. Västerort tillsammans med Söderort och Södertörn är de polismästardistrikt i Stockholms län där det görs flest anmälningar som rör mäns våld mot kvinnor. Konkret innebär verksamheten att ett antal kommungemensamma socionomer² har sin fysiska arbetsplats i polisens lokaler. Deras huvudsakliga uppdrag är att erbjuda stöd till våldsutsatta personer över 18 år som gjort en polisanmälan vid Västerorts polismästardistrikt om att de varit utsatta för relationsvåld. Relationsvårdscentrum tar emot kvinnor som utsatts för våld i nära relationer där förövaren är en närstående man eller en närstående kvinna. De tar också emot kvinnor och män som är utsatta för så kallat hedersrelaterat våld samt män som utsatts för våld i nära relation av en annan man³.

Socionomerna på Relationsvårdscentrum ska motivera den brottsutsatta att inte fortsätta att utsätta sig för risk samt se till att de får den information som de behöver om rättsprocessen. Personalen på Relationsvårdscentrum beskriver sitt arbete som en kvalitetshö-

1 Siffrorna avser den 31 december 2009 och är hämtade från SCB:s statistikdatabas.

2 Under projekttiden var det tre socionomer och en projektledare. När verksamheten permanentades 2010 reducerades arbetsgruppen till två socionomer och ingen projektledare.

3 Första verksamhetsåret tog man även emot heterosexuella män som utsatts för våld i nära relation av en kvinna. Efter ett par fall där både mannen och kvinnan i samma relation fick stöd från RVC beslutade man att avgränsa målgruppen.

jande verksamhet som ska se till att alla som varit utsatta för relationsvåld får det stöd de är i behov av för att förändra sin situation i enlighet med socialtjänstlagen 5 kap 11 §. När en polisanmälan görs tillfrågar polisen kvinnan om hon vill ha kontakt med Relationsvåldscentrum. Om kvinnan vill tar en av socionomerna från Relationsvåldscentrum kontakt inom 48 timmar.

Stödet som kvinnorna har fått handlar om flera olika aspekter:

- psykosocialt stöd
- information om rättsprocessen (för att skapa trygghet, men också för att förbättra själva rättsprocessen)
- andra praktiska saker (kontakt med andra myndigheter, hitta annan hjälp, etc.)

Stödet handlar om att få prata om vad som har hänt, att få hjälp att förstå vad polisen vill och behöver fokusera på i förhören, att få prata om förhören samt att få information om vilken hjälp man kan få från socialtjänsten, kvinnojourer och andra myndigheter. Med hjälp från Relationsvåldscentrum får kvinnorna en möjlighet att inför och efter polisförhören prata av sig om sina känslor. De får hjälp att gå igenom händelseförlopp, fokusera på viktiga händelser och få kunskap om vad som är viktigt att ta upp i förhören. De får information om hur rättegångarna går till, vem som sitter var och möjlighet att besök rättssalen innan själva rättegången. De kan också få hjälp att få fram information från polisen som kvinnorna själva upplever att de inte har kunnat få fram på egen hand. Socionomerna på Relationsvåldscentrum har också kunnat resonera med kvinnorna om olika advokater, de har kännedom om åklagare och kan diskutera olika möjliga scenarion.

I bild 3 nedan åskådliggörs Relationsvåldscentrums uppdrag i relation till socialtjänsten och rättsväsendet. Det specifika med verksamheten är att de har möjlighet att arbeta med både det psykosociala stödet och information om rättsprocessen. Det skapar trygghet och tillit hos de våldsutsatta kvinnorna (se vidare Ekström 2010).

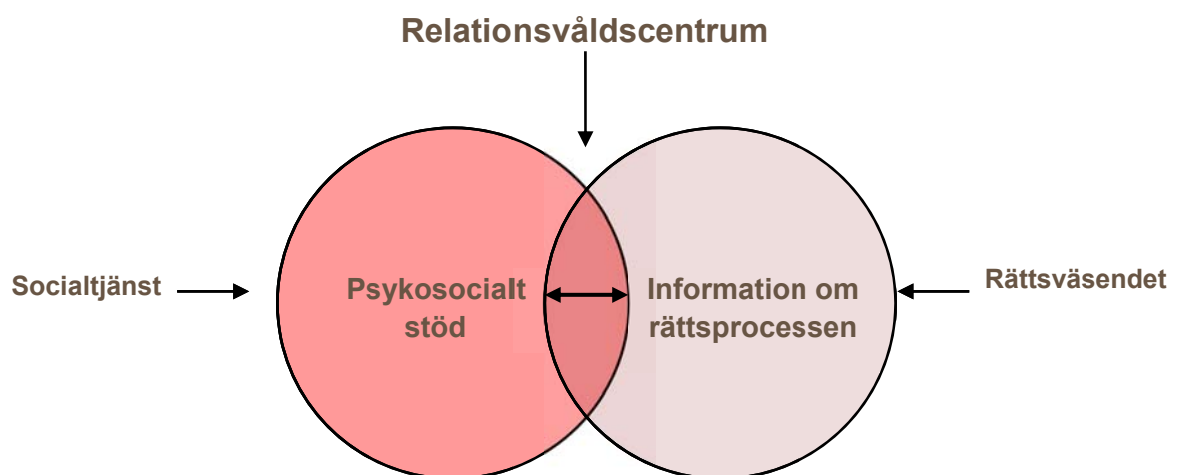

Bild 3: Grafisk illustration av Relationsvåldscentrums uppgift och relationen till socialtjänst och rättsväsende.

Utvärderingarna av Relationsvåldscentrum (Ekström & Berg 2008, Ekström & Berg 2009, Ekström 2010 samt Ekström 2011) har visat att kvinnorna har behövt ett omedelbart stöd i och med beslutet att göra polisanmälan och socionomerna på Relationsvåldscentrum har kunnat ge dem just detta. Sedan har de mer långvariga samtalsbehoven lotsats vidare till andra professionella kontakter som kris- och traumaenheter eller till exempel Kriscentrum för kvinnor⁴. Stödet i det akuta krisskedet är viktigt för kvinnornas upplevelser av rättsprocessen och deras beslut i att stå fast vid sin anmälan. Ett senare mer terapeutiskt stöd kan inte ersätta detta akuta stöd i samband med just rättsprocessen. Stödet under själva rättegången beskriver fem av de sex intervjuade kvinnorna som väldigt viktigt och det stödet tror de sig inte kunna ha fått av någon annan. Just det faktum att någon från Relationsvåldscentrum bara fanns där för dem och inte hade någon annan uppgift än att stötta beskrivs som viktig. Att någon såg när de blev ledsna, la en hand på ryggen eller viskade några uppmuntrande ord under pausen.

Relationsvåldscentrum är som beskrivits ovan ett samverkansprojekt mellan socialtjänsten, polisen och åklagarmyndigheten. I utvärderingarna har de samverkande myndigheternas erfarenheter av projektet beskrivits. Sett ur de samverkande myndigheternas perspektiv är Relationsvåldscentrum någonting mer än vad man tillsammans har kunnat erbjuda de våldsutsatta tidigare. Poliserna har försökt stötta kvinnor så gott de kunnat och säkerligen har många poliser gjort ett bra jobb. Deras huvudsakliga uppgift är dock polisiär och det är också där deras kompetens finns. Poliserna säger i utvärderingarna att arbetet med förundersökningarna blir bättre för att de får mer tid att lägga på det brottsutredande arbetet och för att socionomerna på Relationsvåldscentrum förbereder kvinnorna för förhören (a.a.).

Socialekreterarna arbetar med en hel del av Relationsvåldscentrums besökare parallellt. För deras del innebär Relationsvåldscentrums arbete att de rent rättsspecifika frågorna kan hanteras av socionomerna på Relationsvåldscentrum som specialiserat sig på detta område. Närheten till polis och åklagare och den dagliga kontakten med rättsväsendet gör att de har stor kompetens om mycket av det som de våldsutsatta behöver svar på. Socialekreterarna inom Individ- och familjeomsorg arbetar med frågor som till exempel rör ekonomiskt bistånd, boende, utredningar och stöd till barn som upplevt våld i nära relation. Majoriteten av de poliser, socialekreterare och åklagare som medverkat i utvärderingarna anser att de våldsutsatta inte kan få motsvarande stöd av någon annan myndighet eller organisation. Det är en viktig slutsats som bekräftar bilden att Relationsvåldscentrum är någonting kvalitativt mer än vad de våldsutsatta tidigare har kunnat erbjudas. Det finns säkerligen enskilda fall där stödet även tidigare varit väldigt bra, men med den arbetsbelastning som är en realitet på socialkontoren och hos polisen handlar det mer om en tillfällighet och att man som våldsutsatt skall hamna hos ”rätt” polis eller ”rätt” socialekreterare. Någon som för tillfället har tid att följa med på rättegången eller som har tid att lyssna och stötta på telefon när det känns jobbigt.

⁴ Kriscentrum för kvinnor är en kommunal verksamhet i Stockholms stad dit kvinnor kan vända sig dels för ett akut skyddsbehov (jourboende) eller för att få enskild terapi.

För polisens del innebär verksamheten vid Relationsvårdscentrum att de i huvudsak samarbetar med en part. Skulle motsvarande samarbete ske utan Relationsvårdscentrum skulle man ha sju olika stadsdelar/kommuner att samarbeta med. Dessa sju har i sin tur olika organisationsstruktur vilket gör att det kan vara en typ av enhet i en kommun, men en helt annan i en annan kommun. Det är av tids- och resursmässiga skäl inte möjligt att ha den typen av nära samarbete med så många olika aktörer, säger en av de intervjuade polischeferna (se Ekström 2010).

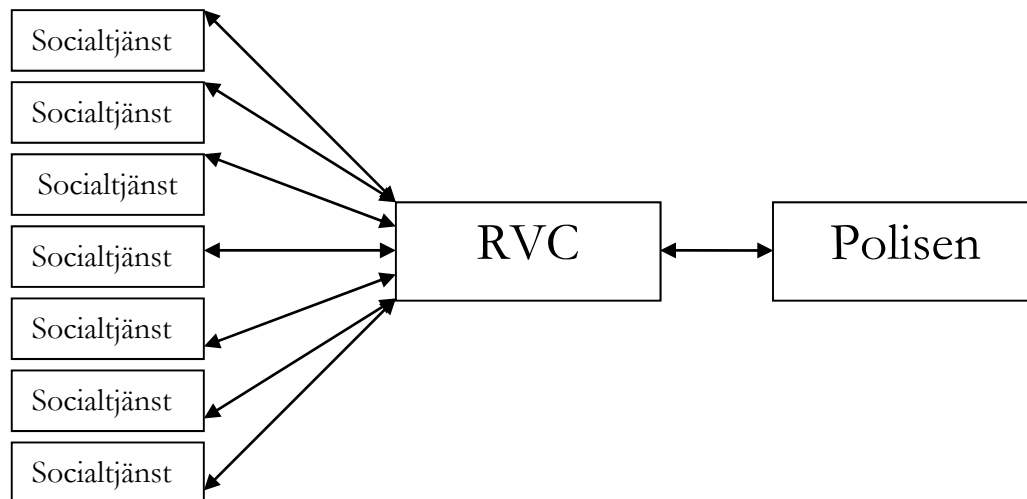

Bild 4: Illustration för att åskådliggöra hur samverkan i arbetet med de våldsutsatta kvinnorna ser ut.

Socialtjänstlagen

Avsnittet ovan har framför allt fokuserat på vad Relationsvårdscentrum är och hur verksamheten förhåller sig till Socialtjänstens och polisens arbete. Socialtjänstens ansvar för stöd till våldsutsatta kvinnor är reglerat i Socialtjänstlagen. Kommunerna har ett generellt ansvar att ge människor den hjälp och det stöd de behöver. Dessutom har kommunerna ett uttalat ansvar att ge stöd och hjälp till brottsoffer – bland annat kvinnor som är eller har varit utsatta för våld i nära relationer. Den 1 juli 2007 skärptes kommunernas ansvar för våldsutsatta kvinnor som brottsoffer. Kommunerna är nu skyldiga enligt 5 kap 11 § i socialtjänstlagen att:

[...] särskilt beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation.

Socialstyrelsen publicerade i slutet av 2009 allmänna råd kring socialnämndens arbete med våldsutsatta kvinnor och deras barn (Socialstyrelsen, SOSFS 2009:22). I råden står att socialnämndens verksamhet ska vara utformad efter den bästa tillgängliga kunskapen om våldsutsatta kvinnors behov och vad som ger bäst resultat. Det framgår att kommunerna regelbundet bör kartlägga omfattningen av våld eller andra övergrepp mot kvinnor av närstående och analysera hur de sociala tjänsterna som erbjuds svarar mot grupper och enskildas behov. Kommunerna ska fastställa på vilka områden det finns behov av att

samverka, både på en övergripande nivå och i enskilda ärenden. Personal bör få regelbunden kompetensutveckling inom området våld eller andra övergrepp av närstående. I de allmänna råden står också beskrivet att socialnämnden i ärenden som rör en våldsutsatt kvinna, bör utreda vilket behov kvinnan har av akut stöd och hjälp, våldets karaktär och omfattning, risken för att kvinnan kommer att utsättas för ytterligare våld, hur kvinnans nätverk ser ut, vilket behov kvinnan har av stöd och hjälp på kort och lång sikt samt om något barn har bevittnat våldet. Om en våldsutsatt kvinna är i behov av stöd, på kort eller lång sikt, bör socialnämnden bland annat kunna erbjuda henne:

- råd och stöd
- hjälp vid kontakt med andra myndigheter, t ex hälso- och sjukvården, polisen och Skatteverket
- förmedling av kontakt med frivilligorganisationer och andra aktörer
- hjälp att skaffa ett nytt permanent boende

Kommunernas stöd till våldsutsatta kvinnor varierar över landet. Det kan handla om ekonomiskt bistånd, skyddat boende, stödjande samtal, hjälp att söka efter ny bostad, kontakt med polis och övriga rättsväsendet, etc. (Prop. 2006/2007:38). I *Att ta ansvar för sina insatser* (SOU 2006:65) finns en genomgång av de fåtal studier som finns kring vilka insatser kommunerna erbjuder våldsutsatta kvinnor. Länsstyrelsen i Stockholms län publicerade 2005 en studie där man fann att skyddat boende var den vanligaste insatsen i Stockholms kommuner (Länsstyrelsen i Stockholms län, 2005). I en rapport från Socialstyrelsen 2004 framkom att råd- och stödsamtal samt vidarelussning till ideella organisationer och sjukvård var de vanligaste insatserna. Något färre kommuner nämnde hjälp med flytt, jourlägenhet/skyddat boende, ekonomisk hjälp, handlingsplan och samverkansgrupp (SOU 2006:65).

Skillnaderna mellan kommunerna i landet är stora (a.a.). I de mer frikostiga kommunerna utgår man inte så strikt från normen för ekonomiskt bistånd utan ser att den våldsutsatta kvinnan och hennes eventuella barn kan ha särskilda behov. Från frivilligorganisationerna som intervjuats i utredningen framfördes kritik mot socialtjänsten som håller sig väldigt strikt till normen i sina bedömningar av ekonomiskt bistånd. Flera frivilligorganisationer framhåller också att det finns en bristande flexibilitet hos socialtjänsten som drabbar våldsutsatta kvinnor. I rapporten konstateras att det finns tendenser till en ökad schablonisering, att handläggningen har formaliserats samt att det görs färre enskilda bedömningar (a.a.).

Lagen om grov kvinnofridskränkning

1982 ändrades lagstiftningen så att kvinnomisshandel blev ett brott där åklagaren kunde ingripa oavsett om kvinnan gjorde en polisanmälan. Kvinnomisshandel kom under allmänt åtal utan inskränkningar, vilket innebär att kvinnan inte kan ta tillbaka sin anmälan.

Det är ett antal olika brott (brottskoder) som är aktuella när man studerar mäns våld mot kvinnor i nära relationer. Lagstiftningen skiljer på misshandel och grov misshandel. Dessutom skiljer man på misshandel inomhus och utomhus. Det är olika brottskoder för kvinnor beroende på om de är över eller under 18 år. Det finns också särskilda brottskoder just för misshandel och grov misshandel inomhus om brottsoffer och misstänkt är ”i nära relation”, men denna indelning saknas i misshandelsbrotten utomhus samt för kvinnor under 18 år. Då används kategorin ”bekant” (vilken också finns som kategori för misshandel inomhus). Grov kvinnofridskränkning beskrivs nedan och är givetvis också aktuellt när man diskuterar mäns våld mot kvinnor i nära relationer. Till dessa brottskoder bör man också lägga brott som handlar om det sexualiserade våldet, dvs. försök till våldtäkt och fullbordad våldtäkt. Dessa särskiljs också utifrån kvinnans ålder⁵, men inte utifrån relation till gärningsmannen. Försök till mord och dråp mot kvinna samt fullbordade mord och dråp mot kvinna är också aktuellt, liksom olaga hot mot kvinna och ofredande⁶.

I den här studien studeras brottsutredningar som handlar om grov kvinnofridskränkning. Lagen om grov kvinnofridskränkning tillkom som tidigare nämnts i samband med kvinnofridskommissionens arbete i mitten av 90-talet. Utgångspunkten är att flera enskilda, i sig straffbara handlingar tillsammans kan utgöra ett grövre brott. Det kan till exempel handla om misshandel, olaga hot, sexuellt och annat ofredande, olaga tvång och sexuellt utnyttjande. Var och en av handlingarna ska ha utgjort led i en upprepad kränkning av personens integritet och ha varit ägnade att skada personens självkänsla. Straffet ska vara fängelse i lägst sex månader och högst sex år.

Betydelsen av kvinnans medverkan under brottsutredningen

Brottsförebyggande rådet (Brå 2008) har undersökt vilka faktorer som ökar sannolikheten att en förundersökning leder till att ärendet personuppläras, det vill säga att någon person knyts till brottet. Det är fyra faktorer som framträder som viktiga. Det bör finnas ett vittne som på något sätt styrker kvinnans berättelse och det bör finnas en dokumenterad skada. Den misstänkte mannen bör medge brottet, åtminstone till viss del. Dessutom är en viktig faktor att kvinnan medverkar under polisutredningen. Mot bakgrund av denna studie är det den sista aspekten som är särskilt intressant. Ett av Relationsvårdscentrums syften är att få fler kvinnor att medverka i brottsutredningen. Brottsförebyggande rådets undersökning är en statistisk analys av förundersökningsmaterialet. Scheffer Lindgren m fl (2012) gör också en statistisk analys baserad på förundersökningsmaterial. Deras resultat tyder på att kvinnans medverkan är central för att åtal skall väckas. De är också kritiska att så pass få män överhuvudtaget har förhörts enligt det studerade materialet. Vittnen och dokumenterade skador är också viktiga faktorer enligt Scheffer Lindgren m fl. Andra studier pekar på andra faktorer som påverkar brottsutredningen. Lundberg (1998; 2001) lyfter fram motsättningen av ramarna för polisarbetet, bilden av

5 Över eller under 18 år.

6 Denna förteckning är sannolikt inte komplett och eftersom brottskodningen har ändrats över tid (t.ex. 2007) försvåras historiska jämförelser.

misshandeln, lagstiftning och organisatoriska aspekter. De ibland motstridiga bilderna av brottsoffret lyfts också fram som förklaring till varför ärenden om mäns våld mot kvinnor inte alltid utreds. Kvinnan ska helst leva upp till bilden av det ideala brottsoffret, vilket kan beskrivas som en oskyldig kvinna som inte gör motstånd (Ferraro 2006, Burman 2010).

Det finns ett par svenska studier som fokuserar på våldsutsatta kvinnors upplevelser av brottsutredningar (t ex Green 2002, Brå 2008, Brå 2009, Brå 2010 se också Ferraro 2006 och Grovdal 2011 för internationella studier). Det är vanligt att kvinnor vid något tillfälle hade sagt till polisen att de vill ta tillbaka sin anmälan eller inte längre medverka i utredningen (Brå 2009). Det handlar om att det känns jobbigt att gå igenom en utredning och en rättsprocess och kvinnorna känner sig delaktiga i det som hänt. En del är också rädda för att anmälan kommer att förvärra situationen för dem själva eller deras barn. Det förekommer också att kvinnor utsätts för påtryckningar. En stor andel kvinnor uppger att de har haft behov av stöd som de inte fått hjälp med under brottsutredningen (Brå 2009). Många kvinnor känner sig utsatta i och med att de känner att de själva måste ta ansvar för rättsprocessen samtidigt som de upplever att de saknar kunskaperna som krävs för att kunna ta det ansvaret (Brå 2010). Många kvinnor som uttrycker tveksamheter och tvivel under brottsutredningen övertalas ändå av bland annat polisen att fortsätta medverka (Brå 2008).

Sammanfattning

Sedan början av 90-talet beskrivs mäns våld mot kvinnor som ett allvarligt samhällsproblem. Förändringar i lagstiftning och olika former av satsningar har gjorts både nationellt och lokalt, dels för att hjälpa de våldsutsatta kvinnorna men sannolikt också för att markera samhällets ståndpunkt i dessa frågor. Såväl rättsväsendet som socialtjänsten har idag ett uttalat ansvar att hjälpa och stötta de våldsutsatta kvinnorna. Målsägandebiträderna har ett ansvar att ge stöd och information kring själva rättsprocessen. Polisen har ett ansvar att ge information till dem som utsatts för brott. Socialtjänsten ska särskilt beakta att kvinnor som har varit utsatta för våld i nära relation kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation. Socialstyrelsen menar att socialnämnden bör kunna erbjuda kvinnan råd och stöd, hjälp vid kontakt med andra myndigheter, förmedling av kontakt med frivilligorganisationer och hjälp att söka och skaffa ett nytt permanent boende. Tidigare studier visar att stödet ser olika ut runt om i landet och att kvinnor saknar stöd i samband med rättsprocessen.

Relationsvårdscentrum är ett exempel på hur polis, åklagare och socialtjänst samverkar för att förbättra stödet till de våldsutsatta kvinnorna. De tidigare utvärderingarna av Relationsvårdscentrum visar att såväl de våldsutsatta kvinnorna som polis, socialsekreterare och åklagare i hög utsträckning anser att stödet har blivit bättre. Relationsvårdscentrum ger både ett psykosocialt stöd till kvinnorna och information om själva rättsprocessen. Det skapar en trygghet hos kvinnorna som förhoppningsvis hjälper dem att orka medverka i rättsprocessen och att de hanterar rättsprocessen på bästa möjliga sätt.

Relationsvårdscentrum har en avlastande funktion för polisen som kan fokusera mer på det rent polisiära arbetet med förundersökningen (Ekström 2011).

3 Metod

I det här kapitlet beskrivs det empiriska material som den här studien utgår ifrån. Val av empiriskt material diskuteras. Datainsamling, urval och bortfall beskrivs och diskuteras. Avslutningsvis diskuteras studiens tillförlitlighet och etiska överväganden.

Design

Det empiriska materialet i den här studien är allt det skriftliga material som ligger till grund för polisens förundersökningar och som ibland leder fram till ett förundersökningsprotokoll⁷. Materialet i polisens förundersökningsakter kan användas både som ett kvalitativt material och som ett kvantitativt material. I den här studien har det senare valts, precis som Brå gjorde i sin studie av ett liknande material (Brå 2008). Anledningen till att ett kvantitativt angreppssätt har valts är att de tidigare utvärderingarna som gjorts om Relationsvåldscentrum i huvudsak utgår ifrån kvalitativa metoder och analyser. Det har hos de samverkande myndigheterna framförts önskemål om att också kunna mäta resultat i kvantitativa termer. I polisens datoriserade register saknas möjlighet att på ett enkelt sätt ta fram den typ av statistik som den här studien handlar om. Därför har det av det skälet också varit intressant att pröva Brås tidigare studiedesign för att undersöka vilken kunskap som kan skapas utifrån förundersökningsmaterialet.

Den här studien handlar om polisens brottsutredande arbete – från det att en polisanmälan har gjorts till dess att åtal väcks eller ärendet läggs ned. Långt ifrån alla våldsutsatta kvinnor som polisen möter resulterar i en formell polisanmälan. Den enskilde polisens bedömning om ärendet kan leda till rättegång spelar stor roll för polisens agerande (Lundberg 2001). Kvinnans trovärdighet och inställning samt att det ska finnas synliga skador är viktiga. Avgränsningen innebär också att annat eventuellt arbete i förebyggande syfte som bedrivs av polisen inte undersöks. Vad som händer efter det att åtal väcks – det vill säga om mannen döms eller frias undersöks inte heller. I studien undersöks endast Relationsvåldscentrums arbete. Det innebär att andra former av stöd till våldsutsatta kvinnor i samband med brottsutredningen inte berörs. Det kan handla om kvinnor som till exempel har stöd i sitt privata nätverk, från socialtjänsten, kvinnojourer eller brottsofferjourer.

Ytterligare en avgränsning följer av valet av empiriskt material. Det är förundersökningsmaterialet som undersöks. Det gör att kvinnornas upplevelser av stödet inte fångas upp och inte heller de brottsutredande polisernas uppfattningar som hade kunnat ge andra svar än det som finns i det skriftliga materialet.

⁷ Förundersökningsprotokoll skrivs i de ärenden som lämnas över till åklagare för beslut i åtalsfrågan.

Urval

Förundersökningsmaterialet är ofta ett omfattande material som består av den ursprungliga polisanmälan, förhör med den våldsutsatta kvinnan, den misstänkte mannen och alla eventuella vittnesförhör. Det kan också ingå rättsintyg, läkarjournaler, barnförhör, utlåtande från andra och polisens egna anteckningar och korrespondens med förundersökningsledaren (åklagaren i dessa fall).

För att göra studien möjlig att genomföra inom tidsramarna behövdes ett urval av ärenden således göras. I den här studien har samtliga inkomna polisanmälningar om grov kvinnofridskränkning under 2009 i Västerorts polismästardistrikt valts ut och studerats. Det handlar om 196 ärenden (se avsnittet bortfall för en noggrann genomgång).

Datainsamling

När studien fått etikprövningsnämndens godkännande (se nedan) togs kontakt med polismyndigheten vid Västerorts polismästardistrikt. De har tillhandahållit förundersökningsakterna för samtliga inkomna anmälningar om grov kvinnofridskränkning under 2009. Dessa har studerats manuellt och vissa uppgifter har noterats på ett formulär som framtagits för studien. Ett formulär från en liknande studie utförd av Brå (2008) har använts som utgångspunkt. Inga namn- eller personuppgifter har noterats på formulären. Relationsstatus, etnicitet⁸, viktiga datum under förundersökningen, mannens inställning, frihetsberövande, kvinnans inställning, antal vittnen, dokumenterade skador samt uppgift om stödkontakter är exempel på uppgifter som har kodats i formuläret. Uppgift om vem som gjort polisanmälan har också undersökts. För en ganska stor andel framgår det inte vem som ringt polisen, bara att någon har ringt. Dessa har personal hos polisen undersökt genom att lyssna på den ursprungliga inspelningen av anmälan. Därmed har uppgifterna som rör anmälare kunnat förfinas så att den faktiska anmälaren i termer av kvinnan själv, en släkting, en granne, etc. har kunnat noteras. Med hjälp av polisens så kallade K-nummer har sedan en kontroll med Relationsvåldscentrums besöksregister gjorts. På Relationsvåldscentrum förs inga journaler, men socionomerna registrerar vissa uppgifter kring sina besökare. Kontrollen med Relationsvåldscentrum har gjorts med viss eftersläpning så att även nyregistrerade ärenden hos dem fram till och med 31 mars 2010 har undersökts.

Bortfall

Under 2009 registrerades 198 anmälningar om grov kvinnofridskränkning till Västerorts polismästardistrikt. Vid kontroll av dessa framkom att två ärenden var dubletter eller felaktiga registreringar. Det korrekta antalet gjorda anmälningar under 2009 är således

⁸ Eftersom uppgift om etnisk bakgrund inte registreras i polisens register har kvinnans och mannens namn använts för att koda om personerna kan tänkas uppfattas som "svensk" eller av "annan etnisk bakgrund". Det finns givetvis stora problem med detta, men i enlighet med Brås studie (2008) som använts som inspiration för denna studie har det ändå bedömts som intressant att försöka fånga eventuell etnisk diskriminering.

196. När akterna har studerats har det framkommit att det i 13 ärenden saknas så pass många uppgifter i akterna att det inte varit meningsfullt att inkludera dem i undersökningen. Att uppgifter saknas i akterna kan bero på att de har överflyttats till annat distrikt, att särskilt sträng sekretess gäller, att ärendet av någon anledning inte utretts eller att akterna varit utlånade vid undersökningstillfället⁹. Det innebär att av inkomna 196 anmälningar har 183 inkluderats i studien (93 procent). I de ärenden som enligt polisens akter har överlämnats till åklagarmyndigheten för beslut har åklagarmyndigheten i Västerort lämnat uppgifter om eventuellt åtal eller annan form av lagföring. Uppgift om åtal har funnits i samtliga fall utom ett.¹⁰

Bearbetning av empiriskt material

I rapporten används det statistiska materialet för att ge en beskrivning av de undersökta ärendena. Precis som i Brås studie (2008) görs också en logistisk regressionsanalys i slutet av den empiriska redovisningen. I en logistisk regressionsanalys analyserar man många variabler samtidigt och metoden innebär att man konstanthåller variabler för att undersöka om en viss variabel – t ex stöd från RVC – har samband med att åtal väcks, om ”allt annat är lika”. Poängen är att man vill ta reda på om det verkliga är stödet från RVC och inte någon annan variabel, t ex dokumenterade skador som spelar roll.

Studiens tillförlitlighet

Det är en och samma person som har gjort datainsamlingen, matat in alla enkäter i statistikprogrammet SPSS, gjort all empirisk framställning och som har gjort analysen. Det minimerar riskerna för att materialet ska tolkas olika. Merriam (1994) argumenterar för att strävan inom samhällsvetenskaplig forskning bör handla om att resultaten har någon mening. Detta kan man göra genom att som forskare förklara sin utgångsposition och sitt urval, att triangulera och att utförligt beskriva metod. Studiens metod finns utförligt beskriven i denna rapport. Resultaten av den genomförda studien analyseras i relation till de tidigare utvärderingarna av Relationsvåldscentrum som bygger på såväl kvantitativa som kvalitativa data. Tillsammans med de tidigare resultaten speglar det empiriska materialet erfarenheter från många olika aktörer. Den bild som framkommer när alla dessa beskrivningar läggs samman är i stora drag samstämmig och det talar för det empiriska materialets tillförlitlighet.

En möjlig felkälla är att uppgifter saknas eller är felaktiga i polisens akter. Det empiriska materialet är polisernas anteckningar och noteringar om vad som har hänt. Eftersom dessa är en del av polisutredningarna får risken ändå anses som liten och även om enstaka uppgifter är felaktiga eller saknas påverkar de sannolikt inte helheten i den här rapporten.

⁹ Aktuella ärenden kontrollerades dock vid två separata tillfällen med ett par veckors mellanrum samt i polisens elektroniska register.

¹⁰ Det bör påpekas att fyra av de 13 exkluderade anmälningarna har lett till åtal. Det utgör ca 30 procent, vilket är en högre andel än för materialet i övrigt.

Ett viktigt påpekande i sammanhanget är att den här studien söker svar på vilken betydelse Relationsvåldscentrum har för brottmålsprocessen och vad som kännetecknar kvinnorna som tackar ja till stöd just utifrån de uppgifter som finns i förundersökningsmaterialet. Det ger också en viss typ av svar. Ett annat angreppssätt – t ex intervjuer med åklagare om de enskilda ärendena eller de våldsutsatta kvinnorna – skulle sannolikt ge delvis andra beskrivningar. I nästa avsnitt diskuteras vad förundersökningsmaterialet har visat sig kunna ge svar på och vad som har visat sig saknas.

Diskussion om valet av empiriskt material

Det är ofta svårt att fånga alla aspekter av människors agerande i kvantitativa termer, vilket den här studien också visar. En av de mest intressanta faktorerna för denna studie är kvinnans medverkan i rättsprocessen. Det är lätt att tro att det skulle vara en enkel faktor att plocka fram ur materialet och sedan koda som Ja eller Nej. Så är dock sällan fallet. Många kvinnor funderar fram och tillbaka. De säger till polisen att de inte orkar medverka eller att de vill ta tillbaka sin anmälan. Senare kommer de ändå på förhör och svarar på frågor. Polisens och åklagarnas kodning av nedläggningsorsaker försvårar också studier som handlar om kvinnans bristande medverkan som orsak till nedläggningen av ärendet. I de allra flesta fall används en och samma nedläggningsorsak: att brott inte kan styrkas. Om det handlar om att kvinnan inte vill medverka, att åklagaren anser att det saknas vittnen eller bevisning, att kvinnan inte uppfattas som trovärdig eller andra skäl framgår inte.

Under studiens genomförande har det visat sig att förundersökningsmaterialet innehåller färre uppgifter än vad man kunde föreställa sig. Det saknas till exempel uppgift om födelseår, etnicitet, familjestatus och socioekonomiska faktorer. Det begränsar möjligheten att undersöka om det finns andra faktorer som inte har med brottet i sig att göra (vittnen, dokumenterade skador och mannens inställning). Den här studien behöver med andra ord kompletteras av framtida studier där den typen av aspekter också kan studeras.

Etiska överväganden

Lagen om etikprövning av forskning som avser människor (2003:460) innehåller bestämmelser för etikprövning. Syftet med lagen är att skydda den enskilda människan och respekten för människovärdet vid forskning.

Den här studien är i enlighet med lagstiftningen granskad och godkänd av etikprövningsnämnden. Västerorts polismästardistrikt har gett sitt tillstånd till att denna studie genomförs. Studien är en registerstudie av det slag som beskrivs i Vetenskapsrådets skrift *God forskningssed* (2011) där samtycke inte behöver inhämtas från de enskilda individerna. Extra ansträngningar har däremot gjorts för att skydda individers identitet. Materialinsamlingen gjordes på plats i polisens lokaler. Inga personuppgifter som namn eller personnummer har kopierats eller noterats.

4 Studiens resultat

Polisens förundersökningsmaterial (akter) innehåller den ursprungliga polisanmälan, utskrifter från genomförda förhör med kvinnan, den misstänkte mannen, vittnen och eventuellt andra personer som hörts. Om det finns bilder på skador ligger de oftast i akterna och även kopior på rättsintyg eller läkarjournaler. Ibland finns mail eller annan korrespondens med den åklagare som varit förundersökningsledare. Det kan också finnas noteringar som poliserna själva gjort, t ex om kvinnan hört av sig och meddelat att hon inte vill delta i utredningen eller om de själva blivit utsatta för hot eller våld i samband med ärendet. Det finns få uppgifter av socioekonomisk karaktär. Yrke eller nuvarande sysselsättning anges till exempel väldigt sällan. Kön framgår av namn och text ("han" och "hon"). Ålder framgår nästan aldrig (personnummer saknas) och uppgifter som lämnar information om mannens eller kvinnans etnicitet kan endast utläsas av namn och eventuella noteringar i akten (om tolk har använts eller om något som rör dessa frågor har framkommit i ett förhör t ex). Relationsstatus (gift, sambo, särbo) går oftast att utläsa i förhör eller i själva polisanmälan. Uppgifter om det finns barn i familjerna dokumenteras inte på något systematiskt sätt. Det är viktiga faktorer som bör studeras i andra sammanhang där det empiriska materialet tillåter det.

Kapitlet är indelat i fyra underavsnitt. Först görs en översiktlig beskrivning av det empiriska materialet. Därefter görs jämförelser i materialet utifrån om kvinnan har stöd från Relationsvårdscentrum eller ej samt ett avsnitt där kvinnans medverkan i polisutredningen undersöks. I den fjärde delen undersöks brottsutredningen från polisanmälan till det att brottsutredningen avslutas. De tre sistnämnda delarna avslutas med logistiska regressionsanalyser. Dessa redovisas också i tabellform i texten. I övrigt hänvisas läsaren till tabellbilagan i slutet av rapporten.

Översiktlig beskrivning av det empiriska materialet

Bakgrundsvariabler

Det är 183 polisanmälningar som har ingått i studien. Som nämnts ovan är det få uppgifter av bakgrundskaraktär som går att utläsa av akterna. Lite drygt 40 procent beskrivs som gifta i polisens akter och ytterligare nästan 20 procent som sammanboende. Knappt tio procent beskrivs som "ihop" (pojke- och flickvän, särbos). I knappt 30 procent av akterna beskrivs relationen som avslutad (skilda eller att man har gjort slut). Relationsstatusen syftar till hur ärendet beskrivs i samband med att polisanmälan har gjorts eller att det första förhöret har hållits. Det säger alltså ingenting om kvinnan och mannen har en fortsatt relation senare. Uppgifterna visar ändå att i ungefär en tredjedel av de gjorda anmälningarna framstår det som att relationen mellan mannen och kvinnan är avslutad. Tyvärr saknas uppgift om ålder i polisens akter. Av förhören framgår ändå att en stor andel

av dem som registrerats som ”ihop” och ”gjort slut” i samband med datainsamlingen är unga personer och även bland de övriga kategorierna finns ett antal unga kvinnor och män.

Av de 183 ärenden som studerats kan ungefär en tredjedel av kvinnorna identifieras som svenska¹¹. Det är ungefär lika många män som identifierats som svenska. I nästan 60 procent av ärendena har både kvinnan och mannen utländska namn. Polisanmälningarna utgörs med andra ord av en majoritet av ärenden där både mannen och kvinnan kan antas ha utländsk bakgrund.

Omständigheter kring polisanmälan

Vem som har gjort polisanmälan, uppgifter om tidigare anmälningar och ytterligare brottsmisstankar mot mannen, etc. får utgöra en andra kategori av variabler som återfinns i förundersökningsmaterialet. Anmälningarna görs ganska jämnt över året. 65 procent av kvinnorna har själva gjort polisanmälan. Ungefär var fjärde polisanmälan som gjorts sker genom att kvinnan ringt 112 och polisen gjort en uttryckning. Ungefär lika stor andel sker genom att kvinnan besökt polisstationen och knappt tio procent sker genom att kvinnan gör en polisanmälan över telefon. Dessutom har ungefär fem procent av anmälningarna gjorts genom att kvinnan på något annat sätt kontaktat polisen. Det kan t ex handla om att kvinnan sökt upp en patrullerande polis eller sprungit fram till en vakt i ett centrum. Övriga – ungefär 35 procent – av anmälningarna görs av andra. Det handlar t ex om anhöriga eller grannar som ringt polisen. I knappt fem procent är det barn som ringt polisen¹².

Ibland innehåller anmälan flera brott. I drygt fem procent av ärendena framkommer att mannen också anklagas för att ha begått fridskränkning mot barn och i ytterligare fem procent beskrivs andra brott mot barn. I några enstaka fall är mannen också anklagad för narkotikabrott och i knappt 15 procent beskrivs andra brott. Sammanlagt förekommer uppgifter om andra brott i ungefär en fjärdedel av ärendena. Det handlar om fridskränkning eller annat brott mot barn i 20 ärenden. Tre män är misstänkta för narkotikabrott och i övriga fall handlar det t ex om att mannen varit våldsam mot polisen eller hotat kvinnans släktingar. Det handlar i något fall om innehav av vapen eller skadegörelse, etc. I knappt 40 procent av ärendena finns noteringar gjorda om att kvinnan tidigare gjort anmälan gentemot mannen om misshandel eller grov kvinnofridskränkning.¹³ I drygt hälften av ärendena har männen frihetsberövats. Det vanligaste är att mannen grips och släpps inom tolv timmar. I vissa fall har han också anhållits eller häktats. Mannen blir oftare frihetsberövad i ärenden där polisanmälan har gjorts genom att någon – kvinnan själv eller någon annan – har ringt 112 och polisen har gjort en uttryckning. I ärenden där kvinnan själv har besökt eller ringt till polisstationen blir mannen mer sällan frihetsberövad.

11 Utifrån deras namn eller annan information i akten.

12 Uppgift saknas helt i fyra ärenden. I ytterligare åtta ärenden finns endast en uppgift om att polisen gjort en uttryckning efter samtal till länskriminalcentralen. Vem som har ringt har inte gått att finna uppgifter om.

13 Detta framkommer oftast i förhör med kvinnan och uppgifterna baseras med andra ord på hennes berättelser och är inte hämtade ur brotts- eller misstankeregister eller liknande.

Variabler från brottsutredningen

Nästa kategori uppgifter som finns i förundersökningsmaterialet kan kategoriseras som faktorer som handlar om brottsutredningen. Det handlar om dokumenterade skador, förhör, etc. I knappt en tredjedel av ärendena saknas uppgift om mannens inställning till det påstådda brottet. Det handlar i de flesta fall om att mannen inte har hörts av polis. Det är mycket ovanligt att männen erkänner brottet fullt ut. Det har bara skett i tre av de studerade ärendena. I drygt ett tiotal fall har mannen antingen både erkänt och förnekat eller inte direkt förnekat, men hävdade förmildrande omständigheter. I drygt 60 procent av ärendena har mannen helt förnekat brott.

Polisen kan dokumentera skador på flera olika sätt. Allt från polisens skriftliga beskrivningar till fotografier och filminspelningar kan förekomma. Finns skador kan också rättsintyg begäras och i vissa fall begärs läkarjournaler in (både gällande nuvarande och historiska skador). I en majoritet (55 procent) av de studerade ärendena saknas dokumentation över skador. I 30 procent finns stillbilder, i drygt 20 procent finns skriftlig beskrivning och i knappt två procent finns videoinspelning. Rättsintyg har beställts i vart tionde ärende och sjukjournal i knappt 30 procent av ärendena¹⁴.

Vittnen är en viktig del av bevisningen, inte minst när ord står mot ord. Vittnen har hörts i drygt 60 procent av de studerade ärendena. Det handlar både om vittnen som stödjer kvinnans berättelse, de som säger att de egentligen inte vet så mycket och de som stödjer mannens förnekande. Ögonvittnen är ovanligt och förekommer endast i tio procent av ärendena. I tio procent av ärendena har barnförhör genomförts. Det finns uppgift om barn som närvarat direkt eller indirekt vid misshandeln i drygt 40 procent av akterna. Det handlar både om barn som bevittnat våldet och om familjer där det förekommit upprepat våld mot mamman, men där det inte finns uppgifter om att barnen sett våldet. Det bör dock påpekas att det kan finnas barn som upplevt pappors våld mot mammor i en större andel av de studerade ärendena. Det finns inga systematiska frågor om barn i familjerna eller kontroller med befolkningsregister eller liknande i akterna.

Stöd från Relationsvåldscentrum

Det är 65 av de 183 kvinnorna i studien som har stöd från Relationsvåldscentrum, vilket utgör ungefär 35 procent. I det här avsnittet beskrivs de studerade ärendena utifrån materialet i polisakterna och ärenden där kvinnorna har haft stöd från Relationsvåldscentrum jämförs med de ärenden där kvinnan inte har haft stöd från Relationsvåldscentrum. Ambitionen är att undersöka om det finns några skillnader mellan dessa två grupper av kvinnor.

Bakgrundsvariabler

När det gäller det som i den här rapporten kallas för bakgrundsvariabler, det vill säga relationsstatus och etnicitet för kvinnan respektive mannen är den enda tydliga skillnaden

14 I 12 ärenden är både sjuk- och rättsintyg inhämtat.

att svenska kvinnor oftare får stöd från Relationsvåldscentrum (42 procent av de svenska kvinnorna) än de som i studien har definierats som av annan etnisk bakgrund (33 procent). Som tidigare nämnts är relationsstatus en ganska osäker variabel i det studerade materialet. Det som noteras i akterna är vad polisen uppfattar i samband med att anmälan görs eller vid det första förhöret. Det kan dels vara en felaktig beskrivning av hur relationen faktiskt ser ut och dels förändras under utredningens gång. Det är dessutom få kvinnor i det studerade materialet som har uppgett att de har en pågående särbo-relation med mannen, eller ”är ihop” som det ofta beskrivs i vardaglig tal. Det handlar bara om 17 av 183 kvinnor. Det gör att det är svårt att dra slutsatser, men det kan ändå konstateras att dessa kvinnor mer sällan har stöd från Relationsvåldscentrum, jämfört med såväl sammanboende (gifta och sambo) som kvinnor som uppger att relationen är avslutad (skilda, gjort slut).

Omständigheter kring polisanmälan

Kvinnor har oftare stöd från Relationsvåldscentrum om mannen också är misstänkt för andra brott. Nästan hälften av kvinnorna i dessa ärenden får stöd. Motsvarande andel när andra brottsmisstankar saknas är ungefär 30 procent. Det finns endast mycket små skillnader om man jämför ärenden där kvinnan själv har gjort anmälan med anmälningar från andra. Inte heller att barn har närvarat visar på några större skillnader för om kvinnan får stöd från Relationsvåldscentrum eller ej. I de ärenden där det finns uppgifter om tidigare våld i nära relation har ungefär 30 procent stöd från Relationsvåldscentrum. I övriga ärenden har ungefär 40 procent av kvinnorna stöd.

Variabler från brottsutredningen

I de ärenden där mannen har frihetsberövats är det något vanligare med stöd från Relationsvåldscentrum. Att det finns en dokumenterad skada är också något vanligare hos kvinnor som har stöd, men skillnaden är endast ett par procent. En något större skillnad finns när det handlar om att vittnen som ger stöd till kvinnan har hörts. I ärenden där vittnen har hörts är det vanligare med stöd från Relationsvåldscentrum. Ungefär 40 procent av kvinnorna i de ärenden där vittnen har hörts har stöd från Relationsvåldscentrum. Motsvarande andel för ärenden där inga vittnen har hörts är knappt 30 procent. Om mannen erkänner eller ej verkar inte ha några samband med att kvinnan har stöd från Relationsvåldscentrum. Det som sticker ut i materialet är de 55 ärenden där mannens inställning helt saknas. I de ärendena har kvinnan mer sällan stöd från Relationsvåldscentrum.

Barnförhör är den variabel som ger störst skillnad mellan kvinnor som får stöd och de som inte får stöd från Relationsvåldscentrum. Nästan 60 procent av kvinnorna som har stöd på Relationsvåldscentrum har barn som har förhörts i polisutredningen. Motsvarande siffra för kvinnor där barnförhör inte har hållits är drygt 30 procent.

Logistisk regressionsanalys – stöd från Relationsvåldscentrum

Så långt har vi undersökt två variabler åt gången. Det kan dock vara så att det förefaller som att kvinnor med barn mer sällan är tveksamma till polisutredningen, men att det

skulle kunna förklaras av någon annan faktor, t ex att kvinnor vars skador blivit dokumenterade också är överrepresenterade bland kvinnorna som har barn. Ett sätt att testa detta är genom logistisk regressionsanalys, där man genom statistisk metod konstanthåller variabler så att det är möjligt att ställa frågan ”om allt annat vore lika”.

	Kvinnan får stöd från Relationsvåldscentrum					
	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Kvinnan utländsk	-,705	,453	2,420	1	,120	,494
Mannen utländsk	,530	,467	1,286	1	,257	1,699
Avslutad relation	-0,12	,406	,001	1	,976	,988
Det finns tidigare anmälan om våld	-,390	,354	1,210	1	,271	,677
Kvinnan kontaktar polisen	,560	,402	1,943	1	,163	1,751
Mannen misstänkt för andra brott	,419	,445	,886	1	,347	1,520
Mannen har frihetsberövats	,113	,419	,073	1	,787	1,120
Det finns dokumenterad skada	,297	,379	,613	1	,433	1,346
Vittnen som ger kvinnan stöd har hörts	,264	,403	,429	1	,513	1,302
Barnförhör har genomförts	1,125	,684	2,703	1	,100	3,079
Barn finns i familjen enligt akterna	-,237	,384	,381	1	,537	,789
Mannen erkänner	,164	,602	,074	1	,786	1,178
Kvinnan vill inte medverka	-,039	,361	0,12	1	,913	,961

Tabell 1: Logistisk regressionsanalys. Utfallsvariabel: Kvinnan får stöd från Relationsvåldscentrum. Observera att eftersom det rör sig om en totalundersökning är signifikanstesterna av litet intresse här, jämfört med studier där man studerar ett slumpmässigt urval.

Faktorer som att barn omnämns i akterna, att relationen beskrivs som avslutad, att mannen frihetsberövats, att mannen erkänt eller att kvinnan uttrycker tveksamhet till polisutredningen varken ökar eller minskar sannolikheten för att kvinnan ska ha stöd från Relationsvåldscentrum.

De faktorer som däremot utifrån den logistiska regressionsanalysen visar att sannolikheten ska öka för att kvinnan ska ha stöd från Relationsvåldscentrum är att det har genomförts barnförhör, att mannen samtidigt misstänks för andra brott och att det är kvinnan själv som gör polisanmälan. Att vittnen har hörts och att det finns dokumenterade skador ökar också sannolikheten för att kvinnan ska ha stöd. Noteringar i akterna om tidigare anmälningar om våld i nära relation minskar sannolikheten för att kvinnan ska ha stöd från Relationsvåldscentrum. Att kvinnan själv är utländsk minskar sannolikheten för att hon ska ha stöd från Relationsvåldscentrum och att mannen är utländsk ökar sannolikheten.

Kvinnornas medverkan i brottsutredningen

I det studerade materialet i denna studie har knappt hälften av kvinnorna någon gång under polisutredningen uttryckt att de inte vill medverka eller att de vill ta tillbaka sin

anmälan. Det betyder dock inte att samtliga sedan har vägrat svara på frågor eller uteblivit från förhör. Kanske har ett visst mått av övertalning från polisens sida och sannolikt också från andra, t ex Relationsvårdscentrum, påverkat en del av kvinnorna att fortsätta sin medverkan.

Bakgrundsvariabler

Kvinnor som har en avslutad relation med mannen uttrycker mindre sällan att de inte vill medverka än kvinnor som har en pågående relation med den våldsamme mannen. Ungefär tre fjärdedelar av de kvinnor som beskrivs som att de har en pågående relation utan att bo ihop med mannen uppger att de vill ta tillbaka anmälan. Även om antalet kvinnor som ingår i kategorin ”ihop – ej sambo” är lågt (N=17) är resultatet värt att notera. I gruppen ingår många yngre kvinnor som ännu inte har flyttat ihop med pojkvännen och de har därmed kanske inte heller haft långvariga förhållanden med mannen. Dessa kvinnor är enligt den här studien de som är mest ambivalenta till brottsutredningen. Kvinnornas egen etnicitet verkar inte ha betydelse för om de vill medverka i polisutredningen. Däremot är kvinnorna oftare skeptiska till polisutredningen om mannen är utländsk jämfört med om mannen är svensk.

Omständigheter kring polisanmälan

Den andra kategorin av variabler som har studerats är det som i avsnittet ovan rubricerades som omständigheter kring polisanmälan. Det är ungefär lika stor andel av kvinnorna som vill ta tillbaka anmälan bland de ärenden där det finns en tidigare anmälan gjord som bland de där det inte finns någon tidigare anmälan. Drygt 45 procent av de kvinnor som gjort anmälan själv är tveksamma till polisutredningen och 55 procent av de kvinnor där någon annan gjort polisanmälan är tveksamma. Kvinnor är i mindre utsträckning tveksamma inför att medverka i polisutredningen i de ärenden där det finns barn dokumenterade i akten. I de ärenden där det framgår att det finns barn i familjen vill ungefär 40 procent ta tillbaka anmälan vid något tillfälle. Motsvarande siffra för familjer där barn inte nämns i akterna är drygt 55 procent. I drygt 20 procent av de ärenden där barnförhör har hållits har kvinnorna uttryckt tveksamhet. Motsvarande siffra i ärenden utan barnförhör är drygt 50 procent.

Variabler från brottsutredningen

I det studerade materialet är kvinnor mer sällan tveksamma till polisutredningen om mannen har frihetsberövats. I de fall där mannen har frihetsberövats har ungefär 45 procent av kvinnorna uttryckt att de vill ta tillbaka anmälan. I de ärenden där mannen inte har blivit frihetsberövad är det mer än hälften, ungefär 55 procent, som är tveksamma. Det är få män i den här studien som erkänner brott. I de 15 ärenden där mannen helt eller delvis erkänt är sju kvinnor, dvs. knappt hälften, tveksamma och vill ta tillbaka anmälan. I de ärenden där mannen förnekar brott är något färre, knappt 40 procent, tveksamma. Eftersom det rör sig om mycket få ärenden i den första kategorin är det svårt att göra procentuella jämförelser. I de ärenden där männens inställning saknas, är dock andelen tveksamma kvinnor väsentligt högre. Drygt 70 procent är tveksamma till polisutredningen.

Förekomsten av dokumenterade skador visar inte på några egentliga skillnader när det handlar om kvinnans inställning till brottsutredningen. Däremot är kvinnor i mycket lägre grad tveksamma i de ärenden där vittnen som ger stöd till kvinnans berättelse har hörts i samband med polisutredningen. Knappt 40 procent i de ärenden där vittnen har hörts är tveksamma. Motsvarande andel i ärenden där inga vittnen har hörts är knappt 70 procent. I de utredningar där också barnförhör har hållits är kvinnorna också i lägre utsträckning tveksamma. Drygt 20 procent har uttryckt tveksamhet. I de utredningar där barn inte har förhörts är drygt hälften tveksamma till polisutredningen.

Ett av de huvudsakliga syftena med Relationsvåldscentrum är att stötta kvinnan så att hon vill, orkar och vågar medverka i rättsprocessen. Ungefär 45 procent av de kvinnor som är aktuella hos Relationsvåldscentrum uttrycker tveksamhet inför polisanmälan. 55 procent uttrycker ingen tveksamhet enligt det studerade förundersökningsmaterialet. Motsvarande siffror för kvinnor utan stöd från Relationsvåldscentrum är 51 procent tveksamma och 49 procent som inte uttryckt att de vill ta tillbaka anmälan eller inte medverka. Kvinnor som har stöd från RVC uttrycker med andra ord i nästan hälften av fallen tveksamhet inför polisutredningen, men det är en något lägre andel jämfört med kvinnor som inte har stöd från RVC.

Logistisk regressionsanalys – medverkan i brottsutredningen

Precis som i föregående avsnitt redovisas en regressionsanalys i tabellen nedan. Den logistiska regressionsanalysen visar vilka faktorer som ökar respektive minskar sannolikheten för att kvinnan ska uttrycka tveksamhet inför polisutredningen eller inte vilja medverka i den.

	Kvinnan vill inte medverka i polisutredningen					
	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Kvinnan utländsk	-,363	,467	,602	1	,438	,696
Mannen utländsk	,439	,475	,857	1	,355	1,552
Avslutad relation	-1,128	,416	7,374	1	,007	,324
Det finns tidigare anmälan om våld	,169	,358	,223	1	,637	1,184
Kvinnan kontaktar polisen	-,806	,410	3,862	1	,049	,447
Mannen misstänkt för andra brott	,301	,473	,406	1	,524	1,351
Mannen har frihetsberövats	-,587	,435	1,185	1	,178	,556
Det finns dokumenterad skada	,199	,391	,259	1	,611	1,220
Vittnen som ger kvinnan stöd har hörts	-1,087	,393	7,648	1	,006	,337
Barnförhör har genomförts	-1,395	,770	3,281	1	,070	,248
Barn finns i familjen enligt akterna	,247	,379	,424	1	,515	,781
Mannen erkänner	-,388	,635	,374	1	,541	,678
Kvinnan får stöd från RVC	-,0,47	,365	,016	1	,898	,954

Tabell 2: Logistisk regressionsanalys där kvinnans inställning till polisutredningen är utfallsvariabel. Observera att eftersom det rör sig om en totalundersökning är signifikanstesterna av litet intresse här, jämfört med studier där man studerar ett slumpmässigt urval.

Vad gäller bakgrundsvariablerna tyder tabellen ovan på att såväl mannens som kvinnans etnicitet har betydelse för kvinnans inställning till brottsutredningen. Att kvinnan är utländsk minskar sannolikheten för att hon ska vilja ta tillbaka sin anmälan eller på annat sätt uttrycker tveksamhet inför polisutredningen. Motsatt samband finns med mannens etnicitet. En utländsk man ökar sannolikheten för att kvinnan ska vara tveksam till sin medverkan. De kvinnor som beskrivs ha en avslutad relation med mannen är också mindre tveksamma till polisutredningen. Vem som har gjort anmälan verkar också ha ett samband med kvinnans inställning. I ärenden där någon annan än kvinnan själv har gjort anmälan är kvinnorna mindre tveksamma, vilket i och för sig inte är ett förvånande resultat. Förekomsten av tidigare anmälningar om våld har liten påverkan på kvinnans medverkan, likaså om det finns dokumenterade skador. Att mannen har frihetsberövats minskar också sannolikheten för att kvinnan ska vara tveksam. Vittnen som ger stöd till kvinnans berättelse har i modellen en förhållandevis stark påverkan. Kvinnor är mer sällan tveksamma om det finns vittnen som har hörts och som ger stöd till hennes berättelse. Kvinnor där barn har förhörts är också mer sällan tveksamma. Att mannen erkänner har en ganska svag effekt i modellen ovan. Stöd från Relationsvåldscentrum har nästan ingen effekt alls, vilket kan innebära att Relationsvåldscentrum har liten påverkan på kvinnans inställning till polisutredningen. Det kan också innebära att Relationsvåldscentrum faktiskt har påverkan så till vida att kvinnorna förvisso uttrycker tveksamheter, men att de ändå medverkar i utredningen. Det kan också handla om att tveksamma och ambivalenta kvinnor i högre utsträckning tackar ja till stöd från Relationsvåldscentrum.

Från anmälan till åtal

När en polisanmälan har kommit till polisen fattas först och främst ett beslut om huruvida en förundersökning ska inledas. Därefter genomförs förundersökningen genom att polisen – som beskrivits ovan – håller förhör och på olika sätt samlar bevis. När utredningen är klar ska åklagaren fatta beslut om åtal ska väckas, vilket innebär att ärendet ska avgöras i domstol. Om åklagaren anser att åtal inte ska väckas läggs förundersökningen ned. I det här avsnittet redovisas hur de studerade ärendena har utvecklats under brottsutredningen och vad de utmynnar i.

I början av den här rapporten åskådliggjordes brottsmålsprocessen genom ett antal ”boxar” som följer på varandra. En polisanmälan som leder till brottsutredning som leder till beslut om åtal ska väckas, etc. I den här rapporten har processen från polisanmälan till beslut om åtal eller nedläggning varit i fokus. Ett sätt att åskådliggöra brottsmålsprocessen i kvantitativa termer är att använda box-modellen, men fylla på den med siffror.

Bild 5: Resultat av förundersökningarna.

Som bilden ovan visar är det knappt 30 procent av de polisanmälningarna som leder till att åtal väcks mot mannen. I övriga 70 procent har förundersökningen lagts ned, oftast med motiveringen att brott inte kan styrkas. Det kan innebära många olika saker. Det kan handla om att kvinnan inte medverkar, att det saknas vittnen, att det saknas andra bevis, att kvinnan inte är trovärdig, etc. Enbart utifrån förundersökningsmaterialet är det inte möjligt att avgöra vilken eller vilka faktorer som varit avgörande för åklagarens beslut. Det innebär t ex att det som hade varit särskilt intressant i den här studien – att studera de ärenden som läggs ned på grund av att kvinnan inte medverkar – inte är möjligt att undersöka.

Rapportens tidigare avsnitt visar vilka brottsutredande åtgärder som äger rum under förundersökningen. Det handlar till exempel om vittnesförhör, dokumentation av skador, kvinnans och mannens inställning till brottsutredningen. Utredningstiderna varierar från ett par dagar till nästan ett år. De ärenden som läggs ned utan att åtal väcks utreds oftare under längre perioder än ärenden där åtal väcks. Drygt 60 procent utreds i mer än tre månader. Drygt en tiondel av ärendena läggs dock ned inom en vecka och ytterligare en fjärdedel läggs ned inom en månads utredningstid. Drygt 65 procent av de ärenden där åtal väcks avslutas inom tre månader genom att ett förundersökningsprotokoll överlämnas till åklagaren. Endast ungefär 15 procent av de ärenden som fortfarande utreds efter sex månader leder till åtal.

Finns det någonting som utmärker de 53 ärenden där åtal har väckts? Åtal väcks oftare i ärenden där kvinnan är svensk och likaså i de ärenden där mannen är svensk. Enligt denna första analys verkar det faktum att mannen också är misstänkt för andra brott öka sannolikheten att åtal väcks. Åtal väcks i ungefär hälften av de ärenden där mannen är misstänkt för andra brott. Motsvarande andel för de ärenden där mannen inte är misstänkt för andra brott är drygt 20 procent. Åtal väcks också oftare i ärenden där någon annan än kvinnan har kontaktat polisen. Att det finns en tidigare anmälan om våld samt att det framgår att barn har närvarat är vanligare i de ärenden där åtal har väckts.

Det är vanligare att åtal väcks om mannen har frihetsberövats, om det finns dokumenterade skador, om vittnen som ger kvinnan stöd har hörts samt att barnförhör har

genomförts. Till exempel har åtal väckts i ungefär 45 procent av de ärenden där det finns en dokumenterad skada och i bara ungefär 15 procent av de ärenden där dokumenterade skador saknas. Åtal har väckts i knappt 60 procent av de ärenden där barnförhör har genomförts jämfört med ungefär 25 procent av de ärenden där inga barnförhör har hållits. I de ärenden där mannen har erkänt är det också vanligare att åtal har väckts.

Ett av den här studiens huvudsakliga syften är att undersöka om åtal väcks oftare i de ärenden där kvinnan har stöd från Relationsvåldscentrum. Åtal har väckts i knappt 40 procent av de ärenden som har stöd från Relationsvåldscentrum och i 24 procent av de ärenden där kvinnan inte har stöd. Det preliminära svaret på frågan blir således ja, det är vanligare att åtal väcks när kvinnan har stöd från Relationsvåldscentrum.

Logistisk regressionsanalys – åtal väcks

Precis som i de tidigare avsnitten är det något förhastat att dra sådana slutsatser baserat på jämförelser mellan bara två variabler åt gången. En logistisk regressionsanalys behövs och den återfinns i tabellen nedan:

	Åtal har väckts					
	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Kvinnan utländsk	-,833	,631	1,743	1	,187	,435
Mannen utländsk	,322	,622	,268	1	,604	1,380
Avslutad relation	,283	,595	,226	1	,634	1,327
Det finns tidigare anmälan om våld	,582	,466	1,561	1	,212	1,789
Kvinnan kontaktar polisen	-,334	,505	,437	1	,508	,716
Mannen misstänkt för andra brott	1,248	,583	4,578	1	,032	3,484
Mannen har frihetsberövats	1,176	,617	3,637	1	,057	3,240
Det finns dokumenterad skada	1,966	,550	12,756	1	,000	7,139
Vittnen som ger kvinnan stöd har hörts	2,207	,766	8,299	1	,004	9,087
Barnförhör har genomförts	1,006	,819	1,511	1	,219	2,735
Barn finns i familjen enligt akterna	-,491	,539	,829	1	,362	,612
Mannen erkänner	,820	,735	1,243	1	,265	2,270
Kvinnan vill inte medverka	-1,037	,497	4,351	1	,037	,355
Kvinnan har stöd från RVC	,364	,480	,576	1	,448	1,439

Tabell 3: Logistisk regressionsanalys där åtal har väckts är utfallsvariabel. Observera att eftersom det rör sig om en totalundersökning är signifikanstesterna av litet intresse här, jämfört med studier där man studerar ett slumpmässigt urval.

Som tabellen ovan visar har nästan alla variabler i modellen effekt, det vill säga att alla variabler på egen hand ökar eller minskar sannolikheten för att åtal ska väckas. Det bör dock påpekas att det inte handlar om enkla kausala samband, det vill säga att A leder till B. Analysen visar bara att sannolikheten att A ska vara vanligare i B.

De två variabler som enskilt i modellen har störst påverkan för att åtal ska väckas, det vill säga i hög grad ökar sannolikheten, är att vittnen har hörts som ger stöd åt kvinnans berättelser samt att det finns dokumenterade skador. Detta resultat stämmer väl överens med det som framkommit i tidigare studier av Brå (2008) och Scheffer Lindgren m fl (2012). Mannens erkännande och kvinnans medverkan i brottsutredningen har också stor betydelse enligt de tidigare studierna. Det har de även i denna studie. Att mannen erkänner ökar sannolikheten för att åtal ska väckas. Att kvinnan inte vill medverka eller uttrycker tveksamhet inför brottsutredningen minskar sannolikheten för att åtal ska väckas. I den här studien framträder också frihetsberövande av mannen och misstanke om att mannen har begått även andra brott som två viktiga faktorer som ökar sannolikheten.

I tabellen ovan framkommer också att sannolikheten för att åtal ska ha väckts minskar om kvinnan är av annan etnisk bakgrund än svensk. Och omvänt gäller för mannens etnicitet. En utländsk man ökar sannolikheten för att åtal ska väckas.

Vem som gör polisanmälan – kvinnan eller någon annan – har i modellen ovan nästan ingen effekt. Att det finns tidigare anmälningar om våld i nära relationer ökar dock sannolikheten för åtal. I de ärenden där det har hållits barnförhör är det också vanligare med åtal, även när alla andra variabler har konstanthållits. I regressionsanalysen ovan framkommer dessutom att även stöd från Relationsvåldscentrum ökar sannolikheten för att åtal ska väckas.

Slutdiskussion

Syftet med den här studien är att undersöka betydelsen av Relationsvåldscentrums arbete i samband med brottsutredningar om mäns våld mot kvinnor i nära relation. Hur beskrivs kvinnornas inställning till brottsutredningen i polisens förundersökningsmaterial? Visar förundersökningsmaterialet på några skillnader mellan kvinnor som har stöd från Relationsvåldscentrum och kvinnor som inte har stöd från Relationsvåldscentrum? Leder brottsutredningar där kvinnan har stöd från Relationsvåldscentrum oftare till att åtal väcks än brottsutredningar där kvinnan inte har stöd från Relationsvåldscentrum? I detta avslutande kapitel kommer dessa frågeställningar att diskuteras utifrån de resultat som har redovisats i rapporten.

Den här studien har visat att kvinnans medverkan i brottsutredningen inte är helt enkel att undersöka utifrån förundersökningsmaterialet. Det finns i ungefär hälften av de studerade ärendena noteringar om att kvinnan uppgett för polisen – en eller flera gånger – att hon inte vill medverka, att hon vill ta tillbaka anmälan. Kvinnor som helt uteblivit från förhör räknas också till denna grupp. Det går inte att avgöra om det är definitiva besked, eller om kvinnan har övertalats att ändå stå fast vid anmälan och medverka under brottsutredningen. Tidigare studier (Lundberg 2001; Brå 2008; Scheffer Lindgren m fl 2012) har visat att kvinnans medverkan är viktig för att ärendet ska utredas vidare och överlämnas till åklagare för beslut om åtal ska väckas. Ärenden som läggs ned kodas oftast med motiveringen att brott inte kan styrkas. Utifrån det går det inte att avgöra om ärendet lagts ned på grund av kvinnans bristande medverkan, att vittnen saknas eller en kombination av många olika faktorer. Det är en brist som försvårar uppföljning av polisens och andras (till exempel Relationsvåldscentrums) motiverande arbete.

Analysen av förundersökningsmaterialet visar att det finns några faktorer som ökar sannolikheten för att kvinnan ska ha stöd från Relationsvåldscentrum. Den tydligaste faktorn som ökar sannolikheten är att det har genomförts barnförhör. I en tidigare studie där kvinnor som har haft stöd från Relationsvåldscentrum intervjuats framkommer att en viktig anledning till polisanmälan och kvinnans beslut att få slut på relationen med den våldsamma mannen var att hon såg att barnen drabbades (Ekström 2009). I de ärenden där kvinnan själv har gjort anmälan och i de ärenden det finns noteringar om tidigare anmälningar om våld i nära relation är det vanligare med stöd från Relationsvåldscentrum. Kvinnor med svensk bakgrund är i högre grad aktuella på Relationsvåldscentrum. Utländsk bakgrund hos kvinnan minskar sannolikheten för att hon ska vilja ha stöd. En utländsk man ökar tvärtom sannolikheten för att kvinnan ska vara aktuell hos Relationsvåldscentrum. I ärenden där det finns dokumenterade skador och där vittnen som stödjer kvinnans berättelse har hörts, är sannolikheten högre för att hon ska ha stöd från Relationsvåldscentrum. Den här studiens metod gör att det inte går att ge svar på frågan hur detta samband ser ut. En möjlig tolkning är att kvinnor oftare väljer stöd från

Relationsvåldscentrum när våldet blir känt för omgivningen (vittnesförhör, barnförhör, bildbevis på skador, etc.). Det kan också handla om att dessa ärenden är särskilt allvarliga i och med att det finns skador att dokumentera och polisen anser att det finns vittnen som är värda att höra.

En av Relationsvåldscentrums huvudsakliga uppgifter är att stötta kvinnor så att de orkar och vågar medverka i polisutredningarna. Den här studien visar att stöd från Relationsvåldscentrum inte har någon påverkan på hur deras inställning till polisutredningen beskrivs i akterna. De framstår som i lika hög grad tveksamma som kvinnor som inte har stöd från Relationsvåldscentrum. Men som den här studien också visar, är ”medverkan” i polisutredningen svår att fånga genom att studera förundersökningsmaterialet. En kvinna som ena dagen bestämt säger att hon inte vill medverka kan ändå komma på ett förhör ett par veckor senare. Många kvinnor framstår som ambivalenta, snarare än ensidigt positivt eller negativt inställda. I de ärenden där mannen inte är svensk är sannolikheten som störst att kvinnan ska vara tveksam till utredningen. I ärenden där vittnen som vittnar till kvinnans fördel och där barnförhör har genomförts är sannolikheten mindre att kvinnan ska vara tveksam till polisutredningen. Dessutom, vilket inte är särskilt förvånande, minskar sannolikheten för tveksamhet om kvinnan själv har gjort polisanmälan.

De flesta polisanmälningarna, 70 procent, läggs ned och den vanligaste motiveringen är att brott inte kan styrkas. I knappt 30 procent väcks åtal. De faktorer som i störst utsträckning ökar sannolikheten för att åtal ska väckas är att det har hörts vittnen som stödjer kvinnans berättelse, att det finns dokumenterade skador, att mannen också är misstänkt för andra brott samt att han erkänner. Kvinnans medverkan, barnförhör och tidigare anmälningar om våld i nära relation ökar också sannolikheten för åtal. Åtal väcks oftare i de ärenden där kvinnor har stöd från Relationsvåldscentrum, jämfört med ärenden där kvinnan inte har stöd. Det är också värt att notera att etnisk bakgrund ger utslag i den här studien på flera områden. När det gäller åtal så minskar sannolikheten för att åtal ska väckas om kvinnan är utländsk. Motsatt förhållande gäller om mannen är utländsk, det vill säga sannolikheten för att åtal ska väckas ökar. Resultaten ska dock ses mot bakgrund till att det finns faktorer som inte är möjliga att undersöka genom polisens förundersökningsmaterial och som därmed inte heller syns i den här studien.

Vad kan man då avslutningsvis säga om betydelsen av Relationsvåldscentrums arbete? Ställt i relation till samhällets förväntade utfall i relation till problemet mäns våld mot kvinnor, som i bild 1 i den här rapporten, så fyller Relationsvåldscentrum en viktig funktion för att ge de kvinnor som vill att mannen ska åtalas, stöd under den processen. De påverkar också det brottsutredande arbetet såtillvida att de avlastar polisen så att polisen kan fokusera på brottsutredningarna (se vidare Ekström & Berg 2009). Polisen har någon att hänvisa kvinnor till som behöver stöd och tröst, vilket man inte alltid anser vara polisens egentliga arbetsuppgift (se också Lundberg, 1998). Poliserna säger också att förhören med kvinnorna blir bättre när de är förberedda av socionomerna på Relationsvåldscentrum (Ekström 2011). Däremot bör man vara tydlig med att som

betydelse för rättsprocessen i sig, det vill säga att det finns ett enkelt samband mellan stöd från Relationsvåldscentrum och fler åtal – är Relationsvåldscentrum inte avgörande. Det finns andra faktorer som spelar roll för om åtal väcks eller inte. En del av dessa har fångats upp i den här studien (dokumenterade skador och vittnesförhör t ex), men för andra faktorer behövs andra typer av studier (se vidare Lundberg 2001). Som så ofta inom samhällsvetenskap är det många olika – och ibland diffusa – faktorer som samverkar.

Socialt arbete i en brottsofferkontext kommer sannolikt att utvecklas, beforskas och diskuteras allt mer i framtiden. En viktig utgångspunkt är vilka syften och mål som bör sättas upp för den här typen av verksamheter. Ska de vara en del i allt tydligare juridiskt fokus kring samhällets responser på sociala problem? Att få stöd under brottsutredningen och under rättegången kan vara nog så viktigt för den våldsutsatta kvinnan oavsett om ärendet leder till åtal eller ej. Kanske är det till och med viktigare om ärendet läggs ned mot kvinnans vilja. Kvinnans uppbrottsprocess från en relation där hon blivit fysiskt, psykiskt och kanske sexuellt misshandlad av en man hon har haft en nära relation till är komplicerad och består av flera olika faser (Holmberg & Enander 2011). Kvinnans inställning till en polisutredning påverkas rimligtvis också av var hon befinner sig i den processen. En polisanmälan kan vara en utväg för kvinnan för att få slut på våldet och då är det högst rimligt att hon får stöd i den processen.

Referenser

- Brottsförebyggande rådet, Brå (2010) *Brottsoffers kontakter med rättsväsendet*. Rapport 2010:1. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2009) *Våld mot kvinnor och män i nära relationer. Våldets karaktär och offrens erfarenheter av kontakter med rättsväsendet*. Rapport 2009:12. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2008) *Polisens utredningar av våld mot kvinnor i nära relationer*. Rapport 2008:25. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2000) *Grov kvinnofridsbränkning. En kartläggning*. Rapport 2000:11. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Burman, M. (2010) The Ability of Criminal Law to Produce Gender Equality: Judicial Discourses in the Swedish Criminal Legal System. *Violence Against Women* nr 16 2010 s. 173-188.
- Ekström, V. (2011) *Stöd till våldsutsatta kvinnor under rättsprocessen – en undersökning av Relationsvåldscentrums betydelse för de samverkande myndigheterna*. Arbetsrapportserien nr 73. Stockholm: Ersta Sköndal högskola.
- Ekström, V. (2010) *Utvärdering av relationsvåldscentrum – tredje verksamhetsåret*. Stockholm: Ersta Sköndal högskola.
- Ekström, V. och Berg, L. (2009) *Utvärdering av relationsvåldscentrum – andra verksamhetsåret*. Stockholm: Ersta Sköndal högskola.
- Ekström, V. och Berg, L. (2008) *Utvärdering av relationsvåldscentrum – första verksamhetsåret*. Stockholm: Ersta Sköndal högskola.
- Ferraro, K. (2006) *Neither Angel Nor Demons. Women, Crime and Victimization*. Boston: Northern university press.
- Green, A. (2002) *Vad händer efter min polisanmälan? En intervjustudie med personer utsatta för våld av närstående*. Rapport 2002:2. Uppsala: Polismyndigheten i Uppsala län.
- Grovdal, Y. (2011) *En velyket sak. Kvinnor utsatt för mishandling mot straffrättsapparaten*. Akademisk avhandling. Oslo: Institutt for kriminologi och rettssociologi. Universitetet i Oslo.
- Holmberg, C. och Enander, V. (2011) *Varför går hon?* Lund: Studentlitteratur.
- Lindberg, K. (2009) *Samverkan*. Malmö: Liber.
- Ljungwald, C (2011) *The Emergence of the Crime Victim in the Swedish Social Services Act*. Stockholm: Stockholms universitet.
- Lundberg, M. (1998) *Kvinnomisshandel som polisärende – att definiera och utdefiniera*. Sociologiska institutionen, Lunds universitet; Licentiatavhandling.
- Lundberg, M (2001) *Vilja med förbinder. Polisens samtal om kvinnomisshandel*. Stockholm: Brutus Östlings förlag Symposion.
- Länsstyrelsen i Stockholms län (2005) *Socialtjänstens arbete med våldsutsatta kvinnor och deras barn*. Rapport 2005:05. Stockholm: Länsstyrelsen i Stockholms län.
- Nilsson, L. (2002) *Våld mot kvinnor i nära relationer – en kartläggning*. Brå-rapport 2002:14. Stockholm: Brottsförebyggande rådet
- Prop. 2006/07:38 *Socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor*.
- Prop. 1997/98:55 *Kvinnofrid*.
- Prop. 1990/91:113 *Olika på lika villkor. Jämställdhetspolitisk proposition*.

- Rejmer, A, Sonander, A och Agevall, C (2010) *Våldsutsatta kvinnor berättar: en utvärdering av projekt KARIN*. Stockholm: Rikspolisstyrelsen.
- Scheffer Lindgren, M, Renck, B. & Diesen, C. (2012). Criminal Justice for Assaulted Women in Sweden – Law Versus Practice. *Review of European Studies*, 2012, Vol.4(1), 4(1).
- Skr. 2007/08:39 *Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, bedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer*.
- Socialstyrelsen (2011) *Utvecklingsmedel för att stärka stödet till våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld. Slutredovisning av 2007-2009 års satsning samt redovisning av 2010 års fördelning av medel*. Stockholm: Socialstyrelsen.
- Socialstyrelsen (2009) *Socialnämndens arbete med våldsutsatta kvinnor samt barn som bevittnat våld*. SOSFS 2009:22. Stockholm: Socialstyrelsen.
- SOU 1995:60 *Kvinnofrid*. Stockholm: Fritzes.
- SOU 2006:65 *Att ta ansvar för sina insatser – Socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor*. Stockholm: Fritzes.
- Wendt Höjer, M. (2002) *Rädslans politik: våld och sexualitet i den svenska demokratin*. Malmö: Liber.

Tabellbilaga

Variabel	Antal	Andel
Gifta/sambo	107	58 procent
Pojkvän/flickvän (»ihop«)	17	9 procent
Skilda/tidigare relation	53	29 procent
Kvinnan svensk	59	32 procent
Kvinnan annan etnisk bakgrund	123	68 procent
Mannen svensk	60	33 procent
Mannen annan etnisk bakgrund	122	67 procent

Variabel	Antal	Andel
Mannen misstänkt för andra brott	47	26 procent
Kvinnan kontaktat polisen (ej 112)	70	38 procent
Kvinnan ringt 112	48	26 procent
Granne ringt 112	10	5 procent
Anhörig ringt 112	18	10 procent
Okänd ringt 112	14	8 procent
Polis kontaktad på annat sätt	19	10 procent
Finns uppgift om tidigare anmälan om våld i nära relation	68	37 procent
Framgår att barn närvarat vid våld mot kvinnan	78	43 procent
Mannen har frihetsberövats	101	55 procent

Variabel	Antal	Andel
Dokumenterad skada genom video eller foto finns	59	32 procent
Dokumenterad skada i text finns	21	12 procent
Dokumenterad skada saknas	103	56 procent
Vittnen som ger stöd till kvinnan har hörts	116	37 procent
Vittnen som ej ger stöd till kvinnan har hörts	38	21 procent
Ögonvittnen har hörts	19	10 procent
Förhör med barn har genomförts	19	10 procent
Kvinnan vill ta tillbaka sin anmälan	89	49 procent
Mannen förnekar helt	117	62 procent
Mannen erkänner	3	2 procent
Mannens inställning tvetydig	12	7 procent
Mannens inställning saknas	55	30 procent

Kvinnan får stöd från RVC (procent)			
Bakgrundsvariabel	Ja	Nej	N
Relationsstatus			
-Skilda/ej ihop	34%	66%	53
-gifta/sambo	37%	63%	107
-ihop (ej sambo)	24%	76%	17
Kvinnan etnicitet			
-Kvinnan svensk	42%	58%	59
-Kvinnan annan etnisk bakgrund	33%	67%	123
Mannen etnicitet			
-Mannen svensk	35%	65%	60
-Mannen annan etnisk bakgrund	36%	64%	122

Kvinnan får stöd från RVC (procent)			
Omständigheter kring polisanmälan	Ja	Nej	N
Mannen misstänkt för andra brott			
-Ja	49%	51%	47
-Nej	31%	69%	136
Polisen kontaktad av ...			
-Kvinnan	37%	63%	118
-Någon annan än kvinnan	34%	66%	61
Uppgift om tidigare anmälan			
-Ja	29%	71%	68
-Nej	39%	61%	115
Framgår att barn närvarat			
-Ja	37%	63%	78
-Nej	34%	66%	105

Kvinnan får stöd från RVC (procent)			
Brottsutredande variabler	Ja	Nej	N
Mannen har frihetsberövats			
-Ja	39%	61%	101
-Nej	32%	73%	82
Dokumenterad skada finns			
-Ja	38%	63%	80
-Nej	34%	66%	103
Vittnen har hörts som ger stöd till kvinnan			
-Ja	41%	59%	116
-Nej	27%	73%	67
Förhör med barn har genomförts			
-Ja	58%	42%	19
-Nej	31%	69%	164
Mannens inställning			
-Mannen erkänner helt/delvis	40%	60%	15
-Mannen förnekar	39%	61%	113
-Mannens inställning saknas	27%	73%	55

Kvinnan vill inte medverka (procent)			
Bakgrundsvariabel	Ja	Nej	N
Relationsstatus			
-Skilda/ej ihop	38%	62%	53
-gifta/sambo	52%	48%	106
-ihop (ej sambo)	76%	24%	17
Kvinnan etnicitet			
-Kvinnan svensk	51%	49%	59
-Kvinnan annan etnisk bakgrund	48%	52%	122
Mannen etnicitet			
-Mannen svensk	43%	57%	60
-Mannen annan etnisk bakgrund	51%	49%	121

Kvinnan vill inte medverka (procent)			
Omständigheter kring polisanmälan	Ja	Nej	N
Mannen misstänkt för andra brott			
-Ja	41%	59%	46
-Nej	51%	49%	136
Polisen kontaktad av ...			
-Kvinnan	46%	54%	118
-Någon annan än kvinnan	55%	45%	60
Uppgift om tidigare anmälan			
-Ja	48%	52%	67
-Nej	50%	50%	115
Framgår att barn närvarat			
-Ja	40%	60%	77
-Nej	55%	45%	105

Kvinnan vill inte medverka (procent)			
Brottsutredande variabler m m	Ja	Nej	N
Mannen har frihetsberövats			
-Ja	45%	55%	101
-Nej	54%	46%	81
Dokumenterad skada finns			
-Ja	49%	51%	80
-Nej	49%	51%	102
Vittnen har hörts som ger stöd till kvinnan			
-Ja	49%	51%	89
-Nej	76%	24%	93
Förhör med barn har genomförts			
-Ja	5%	95%	100
-Nej	16%	84%	93
Mannens inställning			
-Mannen erkänner helt/delvis	47%	53%	15
-Mannen förnekar	38%	62%	113
-Mannens inställning saknas	72%	28%	54

Kvinnan vill inte medverka (procent)			
Stöd från RVC	Ja	Nej	N
-Ja	45%	55%	65
-Nej	51%	49%	117

Åtal har väckts (procent)			
Bakgrundsvariabel	Ja	Nej	N
Relationsstatus			
-Skilda/ej ihop	28%	72%	53
-gifta/sambo	28%	41%	107
-ihop (ej sambo)	35%	65%	17
Kvinnan etnicitet			
-Kvinnan svensk	36%	64%	59
-Kvinnan annan etnisk bakgrund	26%	74%	123
Mannen etnicitet			
-Mannen svensk	33%	67%	60
-Mannen annan etnisk bakgrund	27%	73%	122

Åtal har väckts (procent)			
Omständigheter kring polisanmälan	Ja	Nej	N
Mannen misstänkt för andra brott			
-Ja	49%	51%	47
-Nej	22%	78%	136
Polisen kontaktad av ...			
-Kvinnan	23%	77%	118
-Någon annan än kvinnan	39%	61%	61
Uppgift om tidigare anmälan			
-Ja	35%	65%	68
-Nej	25%	75%	115
Framgår att barn närvarat			
-Ja	36%	64%	78
-Nej	24%	76%	105

Åtal har väckts (procent)			
Brottsutredande variabler m m	Ja	Nej	N
Mannen har frihetsberövats			
-Ja	44%	56%	101
-Nej	11%	89%	82
Dokumenterad skada finns			
-Ja	46%	54%	80
-Nej	16%	84%	103
Vittnen har hörts som ger stöd till kvinnan			
-Ja	42%	58%	116
-Nej	6%	94%	67
Förhör med barn har genomförts			
-Ja	58%	42%	19
-Nej	26%	74%	164
Mannens inställning			
-Mannen erkänner helt/delvis	47%	53%	15
-Mannen förnekar	38%	62%	113
-Mannens inställning saknas	5%	95%	55

Åtal har väckts (procent)			
Stöd från RVC	Ja	Nej	N
-Ja	37%	63%	65
-Nej	25%	75%	118

Under 1900-talet och fram till nu har samhällets syn på mäns våld mot kvinnor förändrats från att ha varit snarast en privat angelägenhet till ett allvarligt samhällsproblem. Socialtjänstens ansvar för våldsutsatta kvinnor har tydliggjorts i och med de särskilda skrivningar om brottsoffer som har införts i Socialtjänstlagen. Mäns våld mot kvinnor har stått i fokus för flera satsningar de senaste åren. Bland annat har staten avsatt pengar för projekt runt om i landet och ett av dessa projekt är Relationsvåldscentrum.

Relationsvåldscentrum drivs i samverkan mellan polis och socialtjänst i Västerorts polismästardistrikt. Socionomer med särskild kompetens i frågor som rör mäns våld mot kvinnor i nära relationer finns på plats i polisens lokaler. De erbjuder stöd till våldsutsatta kvinnor under rättsprocessen. Stödet handlar både om psykosocialt stöd och om information om rättsprocessen, rådgivning inför polisförhör, samverkan med andra myndigheter, etc.

Verksamheten vid Relationsvåldscentrum finns beskriven i de fyra tidigare utvärderingar som har gjorts vid Ersta Sköndal högskola. Det här är en fristående studie som bygger vidare på utvärderingarna. Syftet med studien är att undersöka den typ av stöd som erbjuds på Relationsvåldscentrum och vilken betydelse detta stöd har i det brottsutredande arbetet.

I arbetsrapportserien vid Ersta Sköndal högskola ges möjlighet att ge ut delrapporter, delresultat av större studier och aktuella kunskapsöversikter.